

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

<36622242100011

S

<36622242100011

33

E

Bayer. Staatsbibliothek

<36622242100011

S

<36622242100011

33
E

Bayer. Staatsbibliothek

14. 562.

EVERARDI OTTONIS, Jcti,
DE
STOICA VETE-
RUM JURISCON-
SULTORUM PHILO-
SOPHIA

ORATIO,

Dicta in Templo Academico majore,

a. d. IV. Kal. Novembr. MDCCXIV.

Quam ordinariam Juris Professionem
in Academia Regia Duisburgensi
solenni ritu auspicaretur.

Cicero lib. IV. Tuscul. Quæst. cap. 24.

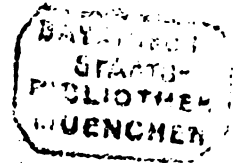
*Licet insectemur Stoicos, ut Carneades solebat,
metuo ne soli Philosophi sint.*

DUISBURGI ad RHENUM,
Typis JOANNIS SAS, Academiae Typographi.

STATE OF INDIANA
BIBLIOTHEK
MUNSTER

*ILLUSTRISSIMIS. GENEROSISSIMIS
ATQUE. EXCELLENTISSIMIS
D O M I N I S*

**DN. PHILIPPO
C A R O L O
COMITI. DE. WYLICH
ET. LOTTUM**

**SACRI. ROM. IMP. COMITI
POTENTISSIMI. BORUSSO-
R U M. R E G I S**

**MARESCHALLO. CAMPI. GENERALI
EJUSDEMQUE. CONSILIARIO. BELLI. INTIMO
ORDINIS. AQUILAE. NIGRAE. EQUITI
URBIS. ET. ARCIS. VESALIENSIS. PRAEFECTO
DROSSARDO. IN. HETTER
DYNASTAE. IN. HUET. GRONDSTEIN
GREFENVOORT. WEHL. &c.**

**BANNERIO. HEREDITARIO. DUCATUS
GELDRIAE. ET. COMITATUS
ZUTPHANIAE**

G E T E R A

NEC. NON

DN. REINHARDO
DE. HYMMEN

POTENTISSIMI. BORUSSO-
RUM. REGIS

MINISTRO. ET. CONSILIARIO
STATUS. INTIMO

PROCANCELLARIO. ET. RERUM
FEUDALIUM

PER. DUCATUM. CLIVENSEM. ET. COMI-
TATUM. MARCANUM
DIRECTORI

AD. PRAEPOTENTES. FOEDERATÆ
BELGICAE. ORDINES. NUPER
EXTRA. ORDINEM. LEGATO
RELIQUA

ACADEMIAE. DUISBURGENSIS
CURATORIBUS
DUMVIRIS

MAECENATIBUS. ET. DOMINIS
SUIS. BENIGNISSIMIS

PERENNEM. FELICITATEM
PRECATUR. AUCTOR.

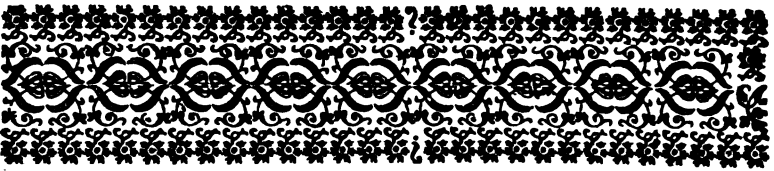
Agnifica profecto, ILLUSTRISSIMI DOMINI, & præclara quædam res est Jurisprudentia Romana, summa ejus in vita hominum vis ac potestas. Quemadmodum vero ardua plerumque solent esse, quæ pulchra; sic etiam haud facile dictu est, majorne in ea utilitas & excellentia, an rerum difficultas reperiatur. Eo nomine quam maxime commendatur civilis hæc sapientia, quod præcepta continet Philosophiæ moralis, & regulas ex honestate naturæ depromtas, certaue ratione & via, à viris sapientissimis congestas proditasque: Ad easdem vero interpretum plerique, veteres pariter ac recentiores, tanquam ad scopulum allisi sunt; dum Philosophiam Jurisconsultorum aut ignorarunt, aut illam toto cælo diversam, invitam, & reluctantem è sua demonstrare sunt conati. Ad Ethica Aristotelis nostrates fere tantum, velut ad sacram anchoram, confugiunt; nonnulli placita juniorum unice sequuntur: unde in Romana disciplina, hospites & peregrini, multa non intelligunt, multa pervertunt opinione falsi. Quod cum sentirent Galliæ duo lumina, pulchris exemplis ostenderunt, à Stoicis juris nostri Auctores esse im-

butos. Sed ostenderunt id per indicem tantum, & manu, quod ajunt, de tabula sublata; amplius adhuc patet campus, in quo homines diligentes cum laude & fructu sese exercent. Non equidem is sum, qui rem tantam, & si quæ alia, ad juris mysteria pertinentem spondere auserim: mecum habito, & novi, quam sit mihi curta supellex. At omnes experiri decet, num quid opis & adjumenti communibus studiis adferre possint, & prima sequenti inhonestum non est, in secundis tertisque consistere. Certe committendum non putavi, quin ex his, quæ sparsim à me observata erant, statim aliquid in publicum proferrem, quod & grati animi in Vos, EXCELLENTISSIMI DOMINI, esset monumentum, meumque illustrandæ hujus Academiæ studium testaretur. Erunt, qui dente Theonino arrodent hoc nostrum institutum, & concussam per urbem clamitabunt aliquid ex Africa monstri. Sed operæ curæque pretium ponam, si VOBIS, talium rerum optimis Arbitris, hic qualiscunque conatus noster non displicebit: id vero innata illa benignitas Vestra, æquitas omnibus laudata, & maximus in litteratos amor me sperare jubent. Scio indignum eum esse, cui tam illustria Nomina præponantur; sed ut pictores prius lineamenta ducunt, & opus

rudi penicillo informant, antequam veris coloribus utantur; pariter & ego deformem & mutilum hunc partum, operis futuri Prodrogum, sed æternæ observantiæ meæ pignus, devota manu nunc offero, pleniorum eum propediem, & Vestro patrocínio digniorum publicis disputationibus daturus. Tantum quoque abest, ut Stoici hi qualesquales Purpuratos Vos REGIS Proceres adire vereantur, ut ipsi enixe munus Vestrum fieri ambiant, seque usu & mancipio jam dudum Vestros esse postulent, quia & Bellicæ gloriæ extollunt studium, & Rempublicam administrare docent esse Sapientis. Utrumque autem qua fide, studio & industria à Vobis effectum sit, & nunc fiat, id quidem longiorum orationem desiderat, quam ut capiat hic locus. Si alia non commemorem, hoc virtutis & magnitudinis Vestræ sat amplum testimonium est, quod sine ulla frigusculi suspitione, in magna semper gratia consenuistis; quodque REX, dignoscere cautus, quid solidum crepet, Vos amat maxime, Vos omnium laborum socios, omnium arcanorum facit participes. Accipite igitur, ILLUSTRISSIMI MÆCENATES, has Vobis tantum debitas laborum primitias, eodem, id est benigno, quo me huc venientem excepistis vultu: certique estote, me omnibus

bus animi & corporis viribus id serio operam daturum, ne Vos unquam Vestri de me iudicii pœnitere queat. Salus Academiæ suprema mihi semper lex erit. Jurisprudentiæ Romanæ majestatem comiter tuebor, ita tamen, ut ne legum patriarum obliviscar. Conjunxi cum his juris Feudalis disciplinam, addam hac ætate jus Publicum, sequentur & alia, quæ ad utilitatem Studiosæ Juventutis pertinere videbuntur. Vos modo, EXCELLENTISSIMI CURATORES, me ita Spartam exornantem adversus calumniantium, si qui sint, iniquitates defendite, & donec recte facere desinam, Gratia me Vestra dignum judicate. Pro insigni, quam jam me, id non merentem neque petentem, beatis salarii accessione, debitas referre gratias, non opis est nostræ. Supplex potius DEUM T. O. M. veneror, ut Vos, Patriæ Patres, Potentissimo Regi, bono publico, & Academiæ huic in primis, quam diutissime fervet incolumes & sospites, Vestrosque annos de meis augeat. Dabam in Academia Vestra a. d. iv. Kal. Maji. 1700 xv.

EVER-

EVERARDI OTTONIS
ORATIO
INAUGURALIS.

*Magnifice Senatus Populique Academici Rector.
Amplissime Domine Iudex, illustris hujus Aca-
demie Curator.*

*Plurimum Reverendi, Consultissimi, Expertissi-
mi, Acutissimi Professores, quisque illis es à
Secretis Vir Spectatissime.*

*Artium atque scientiarum Doctores consultissimi.
Venerandi Verbi Divini Praecones & interpre-
tes facundissimi.*

Reverendi Patres.

*Reliqui, quotquot adestis, omnium ordinum & di-
gnitatum Auditores, Cives & Hospites orna-
tissimi.*

*Et tu denique Nobilissima Studioforum Concio,
Spes Patrie & Ecclesie, solatium Paren-
tum, noster amor.*

Q uod bene vertat DEUS T. O. M. quod-
 que celeberrimæ huic Academix, Vobis,
 mihi, reique tum publicæ tum litterariæ
 salutare sit, lætus juxta ac tremebundus
 in cathedram hanc, virtutis & honoris
 sedem, adscendi, Juris docendi provin-
 ciam, Regiis codicillis clementissime
 mihi demandatam, suscepturus. Neque
 enim me fugit, quot quantæque sint causæ, cur gaudio
 exultem mihi que gratuler, qui eadem hac die, quin ea-
 dem hora, qua Jurisconsulti nomen & insignia sum ade-
 ptus, in Amplissimum Professorum Ordinem adsciscor,
 munusque obtineo lautum ac honorificum, quod nec viri
 ætate, ingenio & rerum experimentis longe me vincentes
 spreverunt. Verecundans tamen in conspectum vestrum
 prodeo, vocem faucibus hæere, membra trepidare, ner-
 vos rigere & auditis & cernitis. Num Templi hujus ma-
 jestas mentem ita perturbet, an rei novitas, an vero te-
 nuitatis meæ conscientia artus hoc frigore concutiat, id
 equidem nunc non disquiro; & si vel maxime id definire
 possem, frustra nunc damnem consilium, quod mutare non
 liber, nec licet. Inertis subjecti erat Regem vocantem
 non sequi; neque vir fortis & strenuus videbatur, qui la-
 borem fugit, & luctatur cum officio, quod semel suscepit,
 cum animus crescat ipsa rerum difficultate. Illud in præ-
 sens mage curæ mihi habendum esse sentio, ut argumen-
 tum auribus vestris proponam, quod personæ, quam ca-
 pesso, sit aptum, quodque sua dignitate meam verborum
 inopiam compenset. Miles castra aut proelia loquitur,
 rus & sementem cogitat agricola: Jurisprudencia fundus
 est, quem jam decennium, & quod excurrit, colui; ex
 hoc frugum quidam manipulus recens mihi depromendus
 est, nisi de spe ac qualicunque opinione vestra, statim sub
 initium,

initium, malo omine periclitari velim.

Ad primam vocem timidus advertitis aures,

Omina principis semper inesse solent.

Superiorum autem sæculorum ea jam fuit felicitas, ut, exuta barbarie & melioribus litteris velut postliminio restitutis, nubes, quæ Jurisprudentiam obscurabant, pulsæ sint omnes, tritaque satis via in secretiora ejus mysteria eatur. Sordet nunc plerisque secunda & perbeata Accursii familia, retusum est Baldi acumen & Decii subtilitas pariter ac Butrigarii matura oratio ridetur. Ipsa hæc Academia, quæ masculæ semper Jurisprudentiæ fuit sacrarium, sedula illa legum mater & nutrix; hic ipse, quem occupavi, suggestus nil nisi ingenio perfectum, elaboratum industria & gravitate insigne admittere videntur. Tot artis nostræ Proceres, eloquentiæ non minus quam juris consultos, Weyerstrassios, Fuchsios, Mastrichtios, Crusios, Brandtios, Pagenstecheros, Reinoldos &, quem præsentia nominare vetat, Virum Consultissimum, ex his sacratis pulpitis de juris apicibus verba ad Vos facientes audivistis: à quorum varia eruditione quo longius absum, eo magis mihi annitendum duco, ne mea infantia & incondito sermone pulcher hujus loci Genius profanetur.

Quid igitur? Ne diu Vos suspensos detineam, *De Stoica Veterum Jurisconsultorum Philosophia* sermonis mei argumentum elegi, non injucundum, opinor, nec inutile, nec satis adhuc, ut oportebat, pertractatum. Quis enim Vestrum summa cum voluptate non aveat percipere, cui Philosophorum sectæ Juris nostri Auctores fuerint addicti, qui suis laboribus, vigiliis & curis sibi perennem gloriam, nobis otium, somnum & quietem pepererunt? Juvat nosse, quibus præceptoribus usi fuerint Historici & Poëtæ, & quanti nostra interest scire, ad quam potissimum scholam ingenium appulerint Jurisconsulti, quorum pretiosa frag-

menta non nostræ modo Germaniæ, sed totius terrarum orbis oracula habentur. Nullus in horum explicatione, jam usque ab Alciato & Budæo, cum laude est versatus, qui non ab Historia & Antiquitatibus qua Græcis qua Latinis lucem iverit mutuatum; & in amœno hoc studiorum genere nostra ætate excellit non unus. Ea vero fundi nostri ab antiquo superest calamitas, ut in scholis negligatur Philosophia, saltem illa, qua Veteres Jurisconsulti usi sunt, sine cujus tamen peritia jus civile nec disci nec recte doceri potest. Jubet Comicus^a nos in vitas hominum, tanquam in speculum, inspicere, & ex aliis nobis exemplum sumere, si quid recte factum, si quid laudi fuit, hoc imitari. Hinc autem Themidis alumni veteres discent affectari magistros, quibus nihil unquam in vita carius fuit, quam Philosophia moralis; quique non a legibus Decemviralibus, nec ab Edicto Prætoris, sed ab intima Philosophia inchoandam esse Juris disciplinam putarunt. Habebunt hic etiam Juris Studiosi adultiores, Prolytæ & Papinianistæ, unde veros legum sensus eruant, & tot cruces tollant ab ignaris prisicæ sapientiæ collocatas. Quid? quod ipsi Philosophiæ Doctores, lucifugi & vespertiones, sic tandem sapere incipient, qui desidiosa nunc facilitate & fallaci lenocinio veteres Philosophos è manibus juvenum excussos volunt, ut novas suas merces, metaphysicas puta nugas, & luxuriantis ingenii argutias majori pretio venditare queant. Adeo enim à recta via institutio nunc aberravit, ut, si Lucianus revivisceret, non uno, sed multis Hermetimis opus foret. Novas quilibet sibi condit artes, antiquas, quo quis est indoctior, eo magis contemnit; ut, si Diis placet, eas suppressere, & licentiæ suæ velamina ex vaga Philosophia prætereundere possit. In Platone legendo quod impenditur tempus falli frustra que con-

teri

^a *Adelph. Act. III. sc. 4.*

teri putamus: Stoicorum secta omnium suffragiis, tanquam morosa, aspera & austerâ, est damnata: Zenonem, Chrysippum & Posidonium piscis aut edulii peregrini nomina arbitramur. Unî tantum Stagiritæ, qui sapientum numero inter nos habentur, adhærescunt, & ex ejus Ethicorum libris Jurisconsultorum sententias explicare satagunt: quam contortæ autem inde nascantur interpretationes, quot loca tranquilla & perspicua inde turbentur, vetus querela est; & tamen studium istud ita omnium animis inhæsit, & tam altas in Scholis radices egit, ut qui illud mentibus & pulpitis eximere tenter, is vel Jovi fulmen, vel Herculi clavam extorquere conetur.

Redivivæ autem Jurisprudentiæ parens, Jacobus Cujacius, jam dudum in divinis Observationum libris ^b plus uno testimonio docuit, ab Stoicis juris auctores nostros fere esse imbutos: pluribus id confirmavit Edmundus Merillius, Galliæ itidem suæ decus. ^c & M. Aurelius Galvanus ^d librum singularem de Stoica Jurisprudentia veterum Romanorum affectum habuit, qui vel ob immaturam ejus mortem absolutus non est, aut certe cum tineis & blattis luctatur. Tantum vero abest, ut præclarum hoc inventum multos sui invenerit æstimatores, uti potius à Viris, etiam hilarioris famæ, fuerit neglectum multoque cachinno exceptum. Hos inter familiam ducens Paganinus Gaudentius, ^e Pisis quondam Historiarum & Politices Professor celeberrimus, eos peccare clamat, qui Jurisprudentes ad Stoicam doctrinam confluisse, ejusque decretis aluisse artem suam contendunt: quandoquidem multa in Zenonis Stoa proferantur, quæ leges evertunt & rationi civili

A 3

^b lib. XXVI. cap. 40.

^c lib. I. Observat. cap. 8. & seq.

^d Vide ejus librum de Usufr. cap. 1. §. 1.

^e de Philosophia apud Romanos cap. 43.

menta non nostræ modo Germaniæ, sed totius terrarum orbis oracula habentur. Nullus in horum explicatione, jam usque ab Alciato & Budæo, cum laude est versatus, qui non ab Historia & Antiquitatibus qua Græcis qua Latinis lucem iverit mutuatum; & in amœno hoc studiorum genere nostra ætate excellit non unus. Ea vero fundi nostri ab antiquo superest calamitas, ut in scholis negligatur Philosophia, saltem illa, qua Veteres Jurisconsulti usi sunt, sine cujus tamen peritia jus civile nec disci nec recte doceri potest. Jubet Comicus^a nos in vitas hominum, tanquam in speculum, inspicere, & ex aliis nobis exemplum sumere, si quid recte factum, si quid laudi fuit, hoc imitari. Hinc autem Themidis alumni veteres discent affectari magistros, quibus nihil unquam in vita carius fuit, quam Philosophia moralis; quique non a legibus Decemviralibus, nec ab Edicto Prætoris, sed ab intima Philosophia inchoandam esse Juris disciplinam putarunt. Habebunt hic etiam Juris Studiosi adultiores, Prolytæ & Papinianistæ, unde veros legum sensus eruant, & tot cruces tollant ab ignaris prisæ sapientiæ collocatas. Quid? quod ipsi Philosophiæ Doctores, lucifugi & vespertiones, sic tandem sapere incipient, qui desidiosa nunc facilitate & fallaci lenocinio veteres Philosophos è manibus juvenum excussos volunt, ut novas suas merces, metaphysicas puta nugas, & luxuriantis ingenii argutias majori pretio venditare queant. Adeo enim à recta via institutio nunc aberravit, ut, si Lucianus revivisceret, non uno, sed multis Hermotimis opus foret. Novas quilibet sibi condit artes, antiquas, quo quis est indoctior, eo magis contemnit; ut, si Diis placet, eas supprimere, & licentiæ suæ velamina ex vaga Philosophia prætereundere possit. In Platone legendo quod impenditur tempus falli frustra que conteri

^a *Adelph. Act. III. sc. 4.*

teri putamus: Stoicorum secta omnium suffragiis, tanquam morosa, aspera & austeram, est damnata: Zenonem, Chrysippum & Posidonium piscis aut edulii peregrini nomina arbitramur. Uni tantum Stagiritæ, qui sapientum numero inter nos habentur, adhærescunt, & ex ejus Ethicorum libris Jurisconsultorum sententias explicare satagunt: quam contortæ autem inde nascantur interpretationes, quot loca tranquilla & perspicua inde turbentur, vetus querela est; & tamen studium istud ita omnium animis inhæsit, & tam altas in Scholis radices egit, ut qui illud mentibus & pulpitis eximere tenter, is vel Jovi fulmen, vel Herculi clamorem extorquere conetur.

Redivivæ autem Jurisprudentiæ parens, Jacobus Cujacius, jam dudum in divinis Observationum libris ^b plus uno testimonio docuit, ab Stoicis juris auctores nostros fere esse imbutos: pluribus id confirmavit Emundus Merillius, Galliæ itidem suæ decus. ^c & M. Aurelius Galvanus ^d librum singularem de Stoica Jurisprudentia veterum Romanorum affectum habuit, qui vel ob immaturam ejus mortem absolutus non est, aut certe cum tineis & blattis luctatur. Tantum vero abest, ut præclarum hoc inventum multos sui invenerit æstimatores, uti potius à Viris, etiam hilarioris famæ, fuerit neglectum multoque cachinno exceptum. Hos inter familiam ducens Paganinus Gaudentius, ^e Pisis quondam Historiarum & Politices Professor celeberrimus, eos peccare clamitat, qui Jurisprudentes ad Stoicam doctrinam confluisse, ejusque decretis aluisse artem suam contendunt: quandoquidem multa in Zenonis Stoa proferantur, quæ leges evertunt & rationi civili

A 3

^b lib. XXVI. cap. 40.

^c lib. I. Observat. cap. 8. & seq.

^d Vide ejus librum de Usufr. cap. I. §. I.

^e de Philosophia apud Romanos cap. 43.

civili parum sunt idonea. Huic igitur, quantum ingenio & voce potero, tribus argumentis occurrere animus est; ita quidem ut primo loco primos quosque & maxime celebres Romæ Philosophos è Porticu prodiisse ostendam: dein non aliam magis, quam Stoicam disciplinam Jurisconsultorum studiis fuisse accomodatam, & postremo ple-
rorumque horum responsa Stoicæ familiæ placitis respon-
dere.

Per tria hæc Orationis capita dum ordine festinabundus eo, ne quæso, Auditores, mellitos verborum globulos, aut verba sesamo & papavere sparsa ab me expectetis. Stoicorum dogmata vobis expositurus sum, hi autem simplici stilo contenti verborum pompam troporumque venustatem, tanquam damnosam & generi humano noxiam, aspernabantur. Moribus etiam nunc obtinet, ut à Jurisconsultis eloquentiæ lumina non admodum flagitemus, modo res bonas proferant ac cognitu dignas. Quare vehementer Vos oro, ut mentes atque aures placidas præbeatis, dum meas vobis rationes exposuero.

Qui ad urbem vel portum contendunt peregrinantes non una via, nec una ratione, iter instituere solent. Alii navibus proficiscuntur, per regiones & agros iter faciunt alii: illi vel oram legunt, vel per altum vehuntur: hi aut publicis utuntur viis, aut calles & viarum compendia quærunt: rursus alii per florida prata & oras amœnas, alii per dura & aspera multo cum labore & molestia incedunt. Sic etiam ad Sapientiæ arcem, qui adspirarunt, Græci & Romani non unum vitæ genus, nec unam disciplinam tenere. Una quidem est Philosophia, una veritas: sed ambitio, quæstus & naturalis illa hominum ad dissentendum facilitas in tot factiones, studia & opiniones diversas ejus cultores divisit, ut inter horologia facilius, quam inter Philosophes semper convenerit, & verissimum sit, quod
ille

ille ait: Nihil unquam ægrum somniaſſe, quod non Sophorum aliquis crediderit, aut docuerit alios. Marcus Terentius Varro ^f ſubtili investigatione jam ſua ætate animadvertit, ad ducentas octo & octoginta ſectas facillime perveniri poſſe. Hippobotus in libro de ſectis novem numeravit, Ammonius ſeptem. Quatuor autem in primis Academica, Peripatetica, Stoica & Epicurea ab antiquo fuerunt celebratæ, quæ in ſuis ſapientiæ officinis mentes hominum ad propria decreta, ſive ſingularum dogmata ſcholarum contraxerunt. Ad harum auctores & principes omnis ſenſim poteſtas doctrinarum delata eſt, nec tam rectæ rationi, quam interpretandæ, colorandæ, ſæpe etiam convitiis vindicandæ cujuſque Doctorum ſententiæ fuit incubatum. Cum itaque de Philoſophia Jurisconſultorum apud Romanos quærimus, ante omnia ſectam, quæ primum in Urbe caput extulit, quæ plurimum ibi valuit, quæque formæ & ingenio Reipublicæ fuit convenientior, inveſtigemus oportet.

Nemo veſtrum neſcit militarem fuiſſe Remp. Romanam, cui nil mage in votis, quam fines Urbis propagare, vicinos, remotos, hoſtes atque amicos bello laceſſere, & per totum terrarum orbem victricia arma circumferre. Sero hac propter & non niſi per gradus Philoſophiæ cultus ad eam eſt admiſſus. Plane ſub Regibus hunc qui quæſierit iſt fruſtra erit. Romulus quidem & Remus omni liberali diſciplina Gabiis erant inſtituti: Numa Pompilius ſapientiæ laude claruit: Servius Tullius quinquaginta de contractibus & delictis rogavit leges, è Philoſophiæ fontibus petitas. At apud populum nullus ſtudiis, nullus otio Philoſophico erat locus: ruſtici, paſtores, perditæ ac facinoroſi ad Aſylum confugientes, quemadmodum inter arma & ferrum erant nati, ſic ad ſubita belli externi & inſteſtini

excu-

f apud Auguſtinum *lib. IX. de Civ. Dei cap. 1.*

excubabant. Tarquinio Superbo regnante Pythagoræ disciplina per eam Italiæ partem, quæ Græcia Magna dicta est, excelluit & haud vana conjectura in Urbem vicinam penetravit: verum Patricius dum opprimit plebem, dum plebs secedit & sacrosanctos sibi Magistratus creat, dum fames & pestilentia grassantur, amplissima hæc bene vivendi disciplina actis radicibus hæere non potuit. Mars & horrida virtus omnia obtinebant. Trecentesimo dein post Urbem conditam anno Decemvirales leges, auctore Hermodoro Philosopho, de lare Solonis, Lycurgi & præstantissimorum quorumvis Sapientum petitæ & in tabulis eboeis pro Rostris propositæ sunt, quæ propter suam æquitatem & auctoritatis pondus, non universam modo sapientiam continere, sed omnium Philosophorum bibliothecas superare videbantur. Neque tamen per has Philosophiæ simul præcepta innotuerunt Romanis: fontes acceperant & semina omnis publici & privati juris: at usum illius & rationem, qua quisque jus suum persequeretur, ignorabant. Livius & Dionysius tabernas tantum hac ætate memorant, in quibus Grammatistæ legere & scribere, non ultra docuerunt. Viderat Urbs jam ante, fateor, multos cives gloria præstantes, quos è numero Philosophorum expungere nefas: at vita illi non scriptis, factis non dictis, moribus non sermonibus sunt philosophati. Justitiam, fidem, pietatem & omnem denique virtutem coluerunt Horatii, Scævolæ, Cincinnati, Camilli, Curii & Fabricii; jacuit tamen Philosophia, nec ullum habuit lumen litterarum Latinarum. §

Tempori, quod est circa bellum Punicum secundum, felicitas

§ Cicero lib. I. Tuscul. Quest. cap. 3. & lib. IV. Tusc. cap. 2. ubi Sapientiæ, inquit, studium vetus id quidem in nostris: sed tamen ante Lælii ætatem & Scipionis non reperio, quos appellare possim nominatim.

felicitas illa tribuenda, qua lux totum mox illustratura orbem Romæ exorta est. Discedebant tum paullatim Quirites ab asperitate vitæ militaris, atque ideo sapientiæ studia, apud Græcos vel propter bellorum tumultus repudiata & contemta, vel senio ipsa suo confecta, suscipiebant, colebant & faciebant meliora. Livius poëta primus tunc fabulam docere incipiebat, Ennius centurio in utraque lingua erat evectus, Nævius nunc fundebat versus, nunc etiam primi Philosophi videbantur. Occasio erat isthæc: Miserant Athenienses ad Senatum de suis maximis rebus tres illius ætatis nobilissimos Philosophos, Carneadem Academicum, Critolaum Peripateticum & Diogenem Stoicum: qui, cum in scholis ab se excitatis de finibus boni & mali disputarent, facile adolescentes gravitate sua & rerum utilissimarum doctrina ad se alliciebant.^h Cato Censorius, vehementi ingenio vir, & Græcæ disciplinæ osor, præter morem legatorum id factum notans, tum quidem statuebat, honestatis specie universos Philosophos Roma dimittendos esse; ut ne ad humanitatem conversa juvenus parvipenderet rei militaris disciplinam: sed revera metuebat, ne horum eloquentia liberisque vocibus arcana sua provulgarentur.ⁱ Neque etiam horrendi hæc carminis lex sapientiæ amorem in animis juvenum extinguere valuit, immo potius novitatis avidos ad peregrina isthæc, & moribus apta, & auditu miranda incendit. Ut adolescentum quisque erat nobilior, ita eruditioem è Græcia hominem palam secum habebat.

Omniū autem consensu Panætius, Stoicorum princeps (ut Ciceroni vocatur^l) primus fuit, qui Romæ publice

B

blice

^h Cicero *II. de Oratore cap. 37.*

ⁱ Plutarch. *ejus vita cap. 45.*

^l lib. IV. Acad. Quæst. cap. 33. *Panætius princeps prope meo quidem judicio Stoicorum, & lib. II. de Off. cap. 14. Quod scribere*

blice Philosophiam docuit. Hic, quia omnem verborum tristitiam & asperitatem fugiebat, nec differendi spinas probabat, multos auditores nactus est, C. Lælium, Scipionem Africanum, Rutilium Rufum, Ælium Tuberonem, = principes tum juventutis, sed postea magnos imperatores, magnos Jurisconsultos, domi militiæque nobilitatos. Quanta dein Stoicæ Philosophiæ ab horum sententiis auctoritas accesserit, illi facile colligent, qui in Procerum voluntate scenam reip. cum orchestra, cum ordinibus, cum cavea cuneisque versari sciunt. Quotusquisque ab hoc tempore eminere volebat, is Stoicum sibi quærebat præceptorem, comitem & familiarem: quin etiam domi ex hac secta magistros habuisse non contenti, quo magis firmarentur, ad alias terras, ad alias regiones & insulas sese contulere multi, etiam viri maximi, rempublicam sustinentes; ut hic novum Pythagoram Memphiticovates, ibi Platonem Ægyptios sacerdotes, rursus Apollonium Brachmanas & Gymnosophistas consulere putes. Cneus Pompejus, unus ex præcipuis sui ævi viris, ille, quem Sylla Magnum, Cicero Virum ad omnia summa natum appellavit, ut Panætii discipulum Posidonium videret, Rhodum profectus est, cumque ad limina accessisset, percuti de more fores à lictore vetuit, & fasces januæ submitit, is cui se Oriens & Occidens submiterat. = Pompejo major Cato Uticensis similiter ad Athenodorum, Stoicæ disciplinæ hominem, in Asiam adiit, effecitque ut se in castra sequeretur; lætus atque gloriabundus, velut ingentem adeptus palmam, & multo clariorem, quam illi, qui

non auferem, nisi idem placeret gravissimo Stoicorum Panætio.
 m Pompon. l. 2. §. 40. de Orig. jur. *Quintus Tubero ille Stoicus, Panætii auditor.* ita enim legendum esse, non *Pansæ*, H. Cagnolius & alii jam monuerunt.

n Tull. II. Tuscul. 25. Strabo lib. XI. pag. 492.

qui tum universi orbis nationes & reges subigebant. ° Singulos quid referam sub libera republica in Zenonis familiam transcriptos? Ipsius Senatus tantus in eam fuit affectus, ut Cleanthi, majorum gentium Stoico, egregiam Assi statuam dedicarit, quam se vidisse testatur Simplicius. ° Et quid multis opus? Seneca ° signanter Lucilium suum meminisse jubet, antiquos Romanos, qui cuique hominum Genium dedere, Stoicos fuisse.

Ex quo sub unius dominatum rerum summa pervenit, idem, si non major, Stoicis constitit honos. Julianus ° & Zosimus ° testantur mitius Augusti imperium fuisse, quod ab Athenodoro erat institutus, quodque Arium inter amicos assumerat; uterque autem Stoicam disciplinam amplectebatur. Nero Seneca rectore usus est, ° & optimus fuit, quamdiu hujus consiliis monitisque se dedit: is vero Attalum Stoicum, & Sotionem ejusdem sectæ, magistros suos laudat nominatim. Marcus denique Antoninus, ne ceteros requiram, ob Stoicæ Philosophiæ studium, ab aliis Philosophi, a Justiniano ° Philosophiffimi cognomen meruit, &, quam semper in ore habuit, Platonis sententiam: Tum demum beatas fore respublicas, cum aut Philosophi regnarent, aut reges philosopharentur, suo exemplo confirmavit. Quod si ergo nil magis humana pectora flectit, quam exempla regentum, quis dubitet, omnes aut plerisque, qui sub his Principibus Philosophiæ operam dederunt,

B 2

unt,

o Plinius *lib. VII. Hist. Nat. c. 30.*

p *comment. ult. in Epictetum.*

q *Epist. 110. Ita tamen hoc seponas volo, ut memineris majores nostros, qui crediderunt hoc, Stoicos fuisse.*

r *in Cæsaribus pag. 326.*

s *lib. I. cap. 6.*

t *Tacit. lib. XIII. Annal. cap. 2.*

u. l. ult. C. de repud. l. pen. C. de his quibus ut ind. Nov. 22. c. 19.

runt; per Zenonis & Chryssippi vestigia ivisse? Sub Antonino certe Sextus Empiricus² asserit, plures fuisse, qui Stoicam sectam sequerentur, quam aliam quamcunque. De ceteris idem habendum. Lautis enim stipendiis inde ab Augusto honorabantur sapientiæ magistri; unde novæ in Urbe exsurgebant porticus; è quibus viri justissimi, optimi cives, judices æquissimi, testes religiosissimi, verbo dicam, tot Catones prodibant. Ex his nobilitas magistratus, plebs patronos, pietas vindices, lex custodes sibi poposcit & rogavit. Hi in foro, in aula, in Senatu ubique primas obtinebant. Per singulas ætates hos indicare possem, nisi fabulam narrarem omnibus notam & pervulgatam: Historici, Poëtæ, marmora & omnis vetustas eos loquuntur. Nec est ut tantum numerum à nobis quis deponcat; plerique Romanorum à Græcis disciplinis abhorrebant, & vel ad studia rei militaris conversi, vel in petendis honoribus & civibus pensandis occupati, philosophandi curam libertis & Græculis esurientibus relinquebant, cum irrisione dicentes: 7

-- *Quod sapio satis est mihi: non ego curo
Esse quod Arcesilas arumnosique Solones.*

At non fato quodam, sed certa ratione Stoicos magis placuisse Romuli nepotibus, ut constet, age, oculo fugitivo illorum perlustremus decreta. Næ! quam sancta illa, quam recta, quam fortia: dixeris nonnunquam hos homines sacras litteras attigisse, aut degustasse.² Tam enixe pietatem

x *lib. I. de philos.*

y *Perfius Sat. III. Adde Tacitum in vita Agricolæ cap. IV. Memoria teneo, solitum ipsum narrare, se in prima juventa studium philosophiæ ac juris, ultra quam concessum Romano ac Senatori hausisse: ni prudentia matris incensum ac flagrantem animum coercuisset.*

z *Clemens Alexandrinus lib. II. Stromat. eos ideo fures Hebrai-*

rem ubivis, caritatem, humanitatem, bonitatem & omnes virtutes inculcant; nec alia magis secta Deo majestatem suam adseruit, & homines ad æterna illa traxit magis. Venenum occultant, scio, pulcherrima etiam eorum effata: at quid mirum hoc in hominibus veræ religionis ignaris? Sufficit eos eximia & prope divina virtutis præcepta natura duce dedisse, quæ nobis quoque capitalem culpam & neglectum cogniti summi boni exprobrare possunt. Unum unum immensi hujus operis credebant opificem ac molitorum: hunc solum rerum humanarum curam gerere, suaque providentia singulis ad vitæ commoda adesse. Non auro, nec argento hujus imaginem fingi; pia & recta voluntate, non opimis taurorum corporibus contrucidatis hunc esse colendum, ad omnia invocandum, per omnia cogitandum, in omnibus comprobandum. Huic sanctiore quemvis sacramento, quam militem Imperatori esse obstrictum. Huic, ceu provido parenti, quocumque ducere visum fuerit, citra tergiversationem esse obsequendum: invadant licet undique calamitates, denunciatur mors, infundatur venenum, corpus excæcetur, debilitetur, obrigescat, & si quid talium malorum gravius edici aut excogitari potest. Id qui fecerit eum securum malique metu immunem vivere, nec fieri posse, ut sorte beata excidat unquam. ^a

Cuivis præterea hominum à natura tributum ajebant, ut se, vitam corpusque tueatur, ac omnia, quæ ad vivendum sunt necessaria, conquirit & paret: ita tamen, ne mentis, partis nobilissimæ, à Jove divulsæ ^b obliviscatur.

B 3

Hanc

cæ veritatis vocat, & Hieronymus in Esaiam comment. cap. 11. Stoici, inquit, cum nostro dogmate in plerisque concordant.

^a In compendium hæc decreta misit Thomas Gatakerus in præloquo. ad Antoninum.

^b Ita Marcus *lib. V. §. 27.* & Epictetus *dissert. I. cap. 14.* Seneca animam divini spiritus partem ac veluti scintillam quandam

Hanc vitæ gubernatricem summa ope esse excolendam, quo arati instar, novati ac iterati agri meliores ac grandiores fructus proferre queat. Aureum illud, quod è coelo descendisse fertur, paucis satis animadversum suisque ponderibus expensum ΓΝΩΤΙ ΣΕ ΑΤΤΟΝ, ^c tanquam primum Philosophiæ suæ principium, commendabant: quo sane nihil excellentius, nihil salutaris, nihil ad vitæ rationem accomodatius excogitari poterat. Qui enim secum habitat, is suo se modulo metitur, nec plus promittit de facultatibus suis, quam in iis est; idem etiam, dum sentit quanta habeat rerum gerendarum instrumenta, nil nisi magnum quiddam & excellens conatur, nec conquiescit unquam, donec divina & humana cognoscat, ac tenor vitæ per omnia consonans sibi accedat.

Non minus præclare de officiis erga congeneres sentiebant; mundum hunc omnem ut unam spectantes domum, in qua non tantum inter cives, sed & externos & homines quosvis cognatio intercedat. Hanc nasci à prima stirpe & satu parentum, serpere dein foras, primum cognationibus, post affinitatibus, tum amicitiiis, dein civitatibus, & tandem complexu totius generis humani. Omnes uno è semine coelesti ortos, ut fratres & amicos diligendos esse; servi liberique sint, ingenui an libertini, justæ libertatis, an inter amicos datæ nil quicquam referre. In commune genitum hominem, animal sociale; ut cunctis pro viribus benevolum & facilem se exhibeat, naufrago ut porrigat manus, viam erranti monstret, cum esuriente panem suum dividat, cum sitiente potum. Hæc & alia de officiis

vocat *epist.* 92. nam diffusam per omnia corpora essentiam divinam, in hominibus animi munere fungi credebant. Vide Joh. Franc. Buddeum V. C. *de error. Stoic. Exercit.* 1. §. 2.

c Seneca consolat. ad Marciam cap. XI. *Hoc jubet illa Pythiciis oraculis adscripta vox, NOSCE TE.*

ctis erga Deum, erga se ipsum, & erga alios docere Por-
ticipientes: hæc factis etiam consentaneis signarunt Zenon,
Epietetus, Antoninus, & d

-- *Hi mores, hæc duri immota Catonis
Secta fuit, servare modum, finemque tenere,
Naturamque sequi, patriaque impendere vitam;
Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.
Huic epula, vicisse famem: magnique penates,
Submovisse hiemem tecto: pretiosaque vestis,
Hirtam membra super Romani more Quiritis
Induxisse togam: Venerisque huic maximus usus,
Progenies; Urbi pater est: Urbique maritus:
Justitia cultor, rigidi servator honesti:
In commune bonus: nullosque Catonis in actus
Subrepsit, partemque tulit sibi nata voluptas.*

Sed missis his sanctioribus decretis, alia potius videamus,
quæ Romanos rerum dominos ad hanc sectam pertrahere
poterant. Illam reipublicæ formam, quæ è populari do-
minatu & optimorum potentia est mista, optimam judica-
bant Quirites, jurati principatus ofores, regiumque no-
men odio internecino prosequentes. Neque enim popu-
lus ille, dominus regum, victor atque imperator nationum
omnium sub unius hominis dominatum subigi, & effrenem
tyranni licentiam ferre volebat; satis memor Servium Tul-
lium leges tulisse, quæ etiam reges obtemperarent. Idem
vero Stoicorum erat robur, nisi quod nimium, & arro-
ganti

d ita Lucanus itidem Stoicus lib. II. vers. 380.

e Tigellinus apud Tacitum lib. XVI. Ann. c. 22. *Ista secta Tu-
berones & Favonios, veteri quoque Reip. ingrata nomina, ge-
nuit. Ut imperium evertant, libertatem præferunt: si per-
verterint, libertatem ipsam aggrediuntur.* Suetonius Neron.
c. 52. *A Philosophia (Stoica, quam Seneca docturus) eum
mater avertit: monens, imperaturo contrariam.*

ganti ratione suffultrum. Omnes esse pares, omnes ad regnandum natos. Superba principum limina adorare, fores circumfistere, genua invadere Dei cognatos minime decere. Salus populi suprema iis lex erat: Reges contra, non impios tantum & truculentos, Cyclopas, Busirides, Dionysios, Lyfandros, Neronos, Caligulas: sed & bonos, patriæ patres, Cyros, Agesilaos, Augustos, Nervas, Trajanos procaci licentia perstringebant. Chrysispus, qui Porticum fulcire dicebatur^f, septingenta & quinque volumina scripsit, nulli tamen Regum quidquam dedicavit, quia eorum contemtor erat. Prorsus in eadem sententia Cato: qui solus fecit Reip. partes, cum alii ad Cæsarem, alii ad Pompejum inclinarent, quique rebus jam desperatis gladio sanctum illud pectus perfodere, quam morientem libertatem vivus videre maluit. Jam autem Antistius Labeo, ex eadem schola Philosophus, quanta audacia obstitit Augusto laudatissimo principi? M. Lepidum, hostem ejus & tum exulantem, cum in Senatum legisset, interrogatus à Cæsare, an non essent alii digniores? *Suum quemque judicium habere* respondit.^g Cumque Senatui videbatur è Rep. esse, ut Augustum singuli Senatores per ordinem custodirent, ille: Excubitozem se nunquam fuisse, & quia stertens ronchos duceret, excubiis pro Augusto agendis ineptum.^h Inanis quidem tum & intempestiva

f Cicero IV. Acad. quæst. 24. *Stoica princeps Philosophiæ vocatur à Gellio lib. VI. cap. 2. & Philosophus summæ Stoicæ sapientiæ à Marciano in l. 2. D. de legibus.*

g Suetonius in Aug. c. 54.

h Dio Cassius Hist. Rom. lib. LIV. ad ann. 739. De eodem Capito apud Gellium lib. XIII. cap. 12. *Agitabat, inquit, hominem libertas quedam nimia atque vecors, usque eo, ut Divo Augusto jam principe & rempublicam obtinente, ratum tamen pensumque nihil haberet, nisi quod justum sanctumque esse in Romanis antiquitatibus legisset. Horatius lib. I. sat. 3. v. 82.*

peſtiva hæc erat libertatis jaſtatio, tanto Jurisconſulto indigna; ſed moribus iſtis creverat res Romana, & ipſe Auguſtus, quo magis eadem principia imbiberat, eo clementius omnem iram remiſit. Qui poſthinc vixerunt Stoici, calidum illud & impotens libertatis ſtudium prudenti conſilio temperarunt, cum Tacito ⁱ credentes, poſſe etiam ſub malis Principibus magnos eſſe viros, obſequiumque ac modeſtiam, ſi induſtria ac vigor adſint, eo laudis excedere, quo plerique per abrupta, ſed in nullum Reipublicæ uſum, ambitioſa morte inclaruerunt.

Præterea optime noverant Romani, non muros & propugnacula perinde firma imperii ſui munimenta eſſe, quam multitudo liberorum. ⁱ Militem ſibi legendum domesticum, qui loca ſedesque patrias revereatur, nec fortitudinem magis quam fidem colat: externis auxiliis credi non poſſe, coire purgamenta urbium, ſtupidos, imbelles, venalesque manus; quibus ibi fas, ubi maxima merces. Quamobrem conjugiorum ſubolisque habendam curam; coelibatum poenis coercendum, numerum liberorum præmiis eſſe provocandum. Hinc ſollennis illa Cenſorum quaëſtio: *Ex animi tui ſententia. Tu uxorem habes?* Hinc lex conſicta Ciceroni: *Cælibes eſſe prohibento.* Hinc Metelli Numidici oratio ^m de prole augenda, quam Auguſtus Cæſar, quum de maritandis ordinibus ageret, in Senatu recitavit. Nota eſt lex illa Julia & Papia Poppæa, quæ coelibes & orbos poenis, maritos & patres præmiis affecit, lex illa inquam marita, quæ crebritati divortiorum modum, concubinatui nomen impoſuit, eosque per Præto-

C
rem

ideo: *Labeone infanior inter Sanos dicatur.*

ⁱ in *Agric. cap. 42.*

^l Vide *l. 1. D. ſolut. matr. l. 64. de condit. & dem. l. 7. §. 3. de bonis damnat.*

^m *Liv. epit. lib. 59. Sueton. Aug. cap. 84. Gellius lib. 1. cap. 6.*

rem coercendos statuit, qui nuptias contrahere prohibuerint, aut dotem negaverint; ut his artificiiis nuptiarum dies protraheretur. Non alii autem sectæ, tanta matrimoniorum cura, quam quidem nostræ: ab ipsa natura id tributum aiebant, ut conjugia virorum & uxorum conjuncta esse deberent; cum unumquodque animal, ferum etiam, eo desiderio teneatur, quale ipsum est, tale alterum relinquendi. ^a

Neque vero sola procreatione contenti heroës nostri, curam quoque procreatorum parentibus injunxerunt: quin liberis bene curatis & adultis bellicæ gloriæ commendabant studium, Macte hac virtute esto! sanguinolentis in acie acclamantes. Ulysssem & Herculem sectæ suæ laudabant patronos ac deos tutelares. Dulce & decorum iis erat pro patria mori: caros esse parentes, caros liberos, propinquos, familiares: sed omnes omnium caritates patriam complecti; pro qua omnibus mortem esse oppetendam, si ei sint profuturi.° Præclara hæc coram vulgo fundebant verba, at, si rem curatius examines, cum pia fraude conjuncta. Totus mundus iis patria erat, omnes ubivis gentium cognatos & amicos sibi profitebantur: jam autem, qui fieri potest, ut patriæ commoda, alterius ci-

vitatis

n Ad rem Julianus Imp. orat. VI. p. m. 185. *Citiensis Zenonis discipuli cum animadverterent urbes meram illam nimiamque canis, id est Cynicæ sectæ, libertatem aversari, quibusdam illam integumentis involucrisque texerunt; nimirum rei domesticæ cura, opum comparandarum studio, uxoris contubernio, ac proliis educatione. Quod eo animo fecisse videntur, ut hoc Philosophiæ genus proxime ad civitatum custodiam pertineret. Adde Ulpianum Stoicum in l. 1. §. 3. D. de J. & J.*

o Cic. III. de offic. Stobæus Eclog. 37. Marcellus l. 35. de relig. & sumt. & Paulus l. postliminium 19. §. 7. de captiv. & postl. rev. *Disciplina, inquit, castrorum antiquior fuit parentibus quam cura liberorum.*

vitatis aut gentis non sint incommoda? qui patriæ fines proferre nititur, alios spoliet, occidat, justitiam & humani generis societatem tollat oportet. Et, dic sodes, adeone pulchrum est pro gleba mori, in qua prima vestigia posuisti, quando alio in solo commode satis vivere licet? ubi vis magnam partem peregrinæ multitudinis invenies, & nullum est exilium, in quo non aliquis animi causa moritur. Cives vero si patriam vocas, amicis quidem cognatis & propinquis amor debetur, quod ad ceteros delira interdum patria est, mentisque errore ducitur, ut Plato de sua locutus; interdum crudeliter baccharur, atque in viscera sua sævit. Sordent illi certe plerumque domestici, hinc, ut Scopelianus Sophista ajebat, lusciniæ in nido non canit. Sed quorsum hæc? Ut patefcatur Stoicos viros politicos fuisse, qui aliter in vita civili, quam in scholis philosophantes, militi Romano robur & æs triplex circa petus, magno cavæ consensu, accommodarunt. P

Quod si denique animos ad religionem Stoicæ sectæ attendamus, nil erat institutis Romanorum convenientius. Romulus Urbis parens id sancte posteris servandum præceperat, ut Deos patrios patrio more colerent; idem Ennianus ille versus indicat, qui ob suam brevitatem & veritatem, tanquam ex oraculo pronunciatus videbatur:

Moribus antiquis stat res Romana virisque.

Unum autem Jovem Urbis & imperii sui credebant statorem, qui tecta, mœnia, vitam, fortunasque suas è rupe Tarpeja tueatur. Fabulari illa Poëtarum Theologia, qua Mars homicida, fur Mercurius, Bacchus ebriosus fingitur,

C 2

ipsis

p Huc refero illud Plutarchi in vita Cleomenis cap. 3. *Magna & vehementia ingenia, si Stoica disciplina imbuantur, prompti ad pericula subeunda & audaces, adeoque temerarii sunt homines: in ea sedato & placido ingenio committatur, ejus temperamento quasi diluta, fructus optimos & consentaneos profert.*

ipsis nil infusius magisque nugatorium visum fuit. Civilem autem cultum, tanquam frænum vulgi, observandum sibi diligenter & retinendum existimarunt. Quid nostri? Unam similiter naturam, unum Deum, unum *divi* sive Jovem, qui per materiam, velut mel per favos, decurrat, ubique in scholis suis profitentur. ¹ Nec tamen religionis ita sunt metuentes, ut cum vulgo Deos Deorumque nomina numero multitudinis appellare vereantur: passim id faciunt, & si usus erat, nulli majores sacrilegiorum vindices, & Deorum assertores. Socrates pro uno numine capitis periculum subierat; hi vero inter parum & nimium medii, populo falsam potius, quam nullam religionem objiciendam crediderunt. Omnem illam, ajebat Seneca, ^r ignobilem deorum turbam, quam longo ævo superstitione ingessit, sic adorabimus, ut meminerimus, cultum ejus magis ad morem, quam ad rem pertinere. Ecce talis tamque cata fuit Zenonis disciplina: Vos nunc judices sedere, tacitique expendite, num quæ alia magis Romanorum assensum meruisse potuerit, quam quidem hæc, & sententiarum gravitate & decretorum usu abundans.

At nondum res expedita est: nisi enim litterarum monumenta nos fallunt, quatuor sectis publica lege in imperio

q Diogenes Laërt. in vita Zenonis *lib. VII. cap. 135.* cujus verba ex Ambrosii versione compendii causâ semel tantum appono: *Unum quoque Deum esse, & mentem, & fatum, & Jovem, multisque aliis appellari nominibus.* Seneca IV. de benef. c. 7. *Quæcunque voles nomina propria Deo aptabis.* Pomponius l. 2. de J. & J. *Veluti erga Deum religio.* Ulpianus l. 9. §. 3. de R. D. *Sanctum est, etsi Deo non sit consecratum.* quæ & alia loca cur à Triboniano interpolata putemus cum Wissenbachio *Embl. Trib.* nulla causâ subest.

r In libro, quem contra superstitiones scripsit, auctore Augustino *lib. V. de Civ. Dei cap. 10.*

rio Rom. salaria sunt constituta, & omnes in Urbe suos habuisse videntur antistites & patronos. Acriter igitur hi nos inclamant, & grunniunt in primis Epicuri de grege porci, plurimos maximo veterum consensu amicos, etiam Romæ, sibi vindicantes. Pythagoram ibidem aliquo loco habitum, statua ejus in cornibus Comitii indicat. Ennius certe ejus dogmata secutus est, & Appii Claudii carmen, quod Ciceronis tempore extitit, Pythagoricum fuisse videtur. Qui caussis orandis se prolaturi, Academix spatia amabant; quod mos in utramque partem differendi ad exercitationem forensium causarum proxime accedat. Quos vitæ delectabat libertas Cynicos secuti. Aristotelis item & Theophrasti libros Sylla Romam detulit. Denique quis credat, prudentiores uni sectæ, velut sacramento aut superstitione quadam constrictos, se addixisse? cum extra hæc vincula liberius philosophari, & in omnium castra transire liceret. Speciosa hæc sunt, fateor; sed vadimonium non desero, rationibus certis liquidisque stipatus. Unus & alter licet ad alios deflexerit, Stoica tamen secta ceterarum fuit regina, & plurimos omni tempore sui habuit assertores. Patebit hoc clarius, si mecum per singulas ire placebit: unicuique suum tribuemus singulatim. Aureum, Iodes, *Pythagora* carmen & mystica ejus disciplina, quo in

C 3-

numero

§ Lucianus Eunuchus: *Scis, Pampbile, salarium, idque neutiquam exiguum, ab Imperatore fuisse constitutum singulis Philosophorum generibus, puta Stoicis, Platonis, Epicureis, præterea Peripateticis, ita ut unicuique sectæ premium esset æquale.* Huc pertinere videtur quod de Philosophis scribit Modestinus in l. 6. §. 2. *D. de excus. aliorum nisi proceperint tibi vbius: hæreses quædam propositæ lege.* Sed conditiones, non sectas intelligendas esse, contra Petitem, Grotium, Gronovium & alios evici cap. VI. §. 4. De *Ædilibus colon. & municip.*

numero esse potuit apud severos Romanos? Sylla statuum ejus bello Samniti positam removit; ^t libros hujus Philosophiæ in Cn. Terentii agro inventos combussit Petilius Prætor; ^u & in ipsa denique Italia, quam Magnam Græciam vocabant, Pythagoræorum collegia, jam anno circiter ducentesimo post reges exactos, incensa fuerunt & extincta. ^x *Academia* nova ignorantia erat magistra, & majorem impudentiam ad facinora subministrabat. Sensibus illa tam externis, quam internis male fidens, oleum à garo, rudiculam à veru, atrum ab albo discerni posse negabat; ^y Unde & vix ultra Augusti ætatem. ^z *Cynicorum* magnus erat proventus, sed major ob affectatam illuviem vilitas: decoris etenim Romanis qui obscœna illa, quæ paria, immo pejora belluis, fecerunt Crates, Diogenes, & ejus farinae alii probari potuissent? Pepulissent eos Censores, pudoris ac verecundiæ magistri; quin omnis puer, muliercula & è vulgo quisque ^a

-- -- *multum gaudere paratus,*

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

Aristoteles in disciplinis omne genus tradendis ad miraculum usque eminuit. in Physicis etiam & Dialecticis Stoicos

t Plin. lib. XXXIV. cap. 6.

u Idem lib. XIII. cap. 13. At Livius lib. XL. cap. 29. negat Pythagoricos fuisse.

x Vide Joan. Scheffer. de nat. & constit. Philosoph. Italica cap. XV.

y Festive Arrianus ad Epietum lib. II. cap. 20.

z Elegans locus Senecæ lib. VII. Nat. Quæst. cap. 31. *Itaque tot familiæ Philosophorum sine successore deficiunt. Academici & veteres & minores nullum antistitem reliquerunt. Quis est, qui tradat præcepta Pyrrhonis? Pythagorica illa invidiosæ turbæ schola præceptorem non invenit. Sextiorum nova & Romani roboris secta, inter initia sua, cum magno impetu cepisset, extincta est.*

a Perseus sat. I. in fine.

eos longe post se reliquit; accuratius ubique definit, dividit, meliorique omnia ordine pertractat. Habebant vero ejus libelli sua fata: Andronicus Rhodius eos in multa exemplaria transfundi & publicari curaverat; ipsis autem Philosophis Romanis, præter admodum paucos, Ciceronis tempore erant ignoti: ^b nec multos secutis temporibus habuerunt lectores, fortassis quod obscuras rerum causas obruunt sermonis obscuritate, vel quia blattarum malignitas & hominum ineptorum emendationes æstimationem eorum iverant imminutum. *Electivum* philosophandi genus ceteris quidem præstantius, ^c quod optima quævis ex unaquaque secta eligit, nec tam auctores in disputando, quam rationis momenta quærit: quemadmodum autem folia per se virere non possunt, ramum desiderant, cui inhæreant & ex quo trahant succum; sic plerique sectæ infigi volebant, præcepta, si sola sunt, marcere putantes. Multa adhæc industria, multo ingenio & judicio opus erat, ut in tanto Porticus, Academiz, Lycæi & hortuli dissensu verum

b Ita ille in Topicis ad Trebatium cap. i. *Rbetor autem ille magnus hæc, ut opinor, Aristotelica se ignorare respondit. Quod quidem minime sum admiratus, eum Philosophum Rbetori non esse cognitum, qui ab ipsis philosophis, præter admodum paucos, ignoretur.*

c Hoc secuti Cicero, Varro, Quintilianus, Tacitus, & Horatius, qui nunc *virum rectum* ex Stoicorum mente depingit, alibi *Silvas Academi* laudat, rursus sese *Epicuri de grege porcum* appellat. Diserte lib. i. Epist. i. vers. 13. de se ipso:

*Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter
Nullius additus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas descror hospes.
Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus submittere cogor.*

verum ubique à falso discerneretur. Ad *Epicuri* denique nomen multi advolarunt, patrociniū inertiae suae quaerentes: ^d sed pessimi indicium turba est, nec unquam tam feliciter actum cum genere humano, ut meliora pluribus placerent. Titus Lucretius, C. Cassius, Pomponius Atticus, Vellejus Senator, Virgilius, Petronius, Martialis fuerint ex hac voluptatis officina; ejus profecto decreta reipublicae videbantur pernicioſa, horumque doctores Alcaeus & Philiscus, urbe sunt ejecti, tanquam libidinis & inertiae patroni. ^e Demus etiam magnos & amoris conspiratione consentientes amicorum greges Romae tenuisse Epicurum, Jurisconsultos certe à se ipse dimittebat; ^f qui remp. gerere negabat esse sapientis, qui contemnebat Dialecticam, dictione utebatur vitiosa, & fugere omnem disciplinam

d Laert. lib. X. segm. 9. Cicero IV. Acad. Q. & 1. de Fin. Laetant. lib. III. de falsa sap. cap. 17. *Epicuri disciplina multo celebrior semper fuit, quam ceterorum: non quia veri aliquid afferat, sed quia multos populare nomen voluptatis iruitat. Nemo enim non in vitia pronus est. Propterea ut ad se multitudinem contrahat, apposita singulis quibusque moribus loquitur. Desidiosum vetat litteras discere, avarum largitione liberat, ignavum prohibet accedere ad rempublicam.*

e Athenæus lib. XII. Deipnos. cap. 12. Ælianus lib. IX. cap. 12.
 f Unicus Alphenus Epicureos ἀπλοῖς Philosophos vocare videtur in celebrata illa l. proponebatur 76. D. de judiciis his verbis: propterea quod, ut philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis consisteremus, hæ quotidie ex nostro corpore decederent, aliaque extrinsecus in earum locum accederent. Epicuri enim dogma de atomis hic laudari, existimat Dionys. Gothofredus in notis, & Joh. Schilterus manud. Philos. moral. cap. 1. §. 7. Sed Jacobus Cujacius lib. XXVI. Obs. c. 40. de Heraclitiis & Stoicis Alfenum excipiendum docuit, quem eo nomine laudat Menagius in notis ad Laert. lib. X. segm. 66. pag. 463. Dabimus huic legi dissertationem singularem.

plinam navigatione quam velocissima jubebat. Nolo mihi sine pignore credatis : attendite diligentius quibus argumentis Tullius Trebatius Jurisconsulto hanc sectam dissuadet : *Indicavit mihi (verba sunt Ciceronis) Pansa meus, Epicureum te esse factum. O castra praeclara! quid tu fecisses, si te Tarentum & non Samarobrinam misissem? Jam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod Titius familiaris meus. Sed quonam modo jus civile defendes, cum omnia tua causa facias, non civium? Ubi porro eris formula fiducia, ut inter bonos bene agier oportet? Quis enim est bonus; qui facit nihil, nisi sua causa? Quod jus statues communi dividendo, cum commune nihil possit esse apud eos, qui omnia voluptate sua mesuntur? Quomodo autem tibi placebit, Jovem lapidem jurare, cum scias, Jovem iratum esse meminisse posse. Quid porro fiet populo Ulubrano, si tu statueris *ἀναμνησθῆναι* non oportere?* Haec ille. Ex quibus cum satis jam paret, factas alias fuisse extinctas, alias pulsas, ignotas alias, & sine nomine, sine censu ac lare publico projectas; superest dicamus, unam unam Stoicorum Philosophiam Romanos didicisse, nec aliam usui Reip. fuisse accomodatorem.

Sed video vos, Auditores, tacitis à me cogitationibus jam dudum expetere, uti propius ad Jurisconsultos nostros accedam, Vobisque rationes aperiam singulares, cur hi Stoicorum disciplinam fuerint secuti; sine his enim vix id, quod proposui, momentum sat firmum & liquidum habebitis. Mihi vero id vel maximum videtur, & quo nullum huic rei demonstrandæ adhiberi potest majus. Enimvero disciplinarum illa divortia & limites, quos ubi vis nunc inculcant liberalium artium doctores, Romæ erant ignoti. Qui sapientiæ gloria excellere vellent, omnia, quæ civitas nosset, complectebantur; una omnium rerum erat doctrina, unus omnium disciplinarum concen-

D

tus.

g Lib. VII. ad familiares epist. 12.

numero esse potuit apud severos Romanos? Sylla statuam ejus bello Samniti positam removit; ⁶ libros hujus Philosophiæ in Cn. Terentii agro inventos combussit Petilius Prætor; ⁷ & in ipsa denique Italia, quam Magnam Græciam vocabant, Pythagoræorum collegia, jam anno circiter ducentesimo post reges exactos, incensa fuerunt & extincta. ⁸ *Academia* nova ignorantia erat magistra, & majorem impudentiam ad facinora subministrabat. Sensibus illa tam externis, quam internis male fidens, oleum à garo, tudiculam à veru, atrum ab albo discerni posse negabat; ⁹ Unde & vix ultra Augusti ætatem. ¹⁰ *Cynicorum* magnus erat proventus, sed major ob affectatam illuviem vilitas: decoris etenim Romanis qui obscœna illa, quæ paria, immo pejora belluis, fecerunt Crates, Diogenes, & ejus farinae alii probari potuissent? Pepulissent eos Censores, pudoris ac verecundiæ magistri; quin omnis puer, muliercula & è vulgo quisque ¹¹

-- -- *multum gaudere paratus,*

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

Aristoteles in disciplinis omne genus tradendis ad miraculum usque eminuit, in Physicis etiam & Dialecticis Stoicos

t Plin. lib. XXXIV. cap. 6.

u Idem lib. XIII. cap. 13. At Livius lib. XL. cap. 29. negat Pythagoricos fuisse.

x Vide Joan. Scheffer. *de nat. & constit. Philosoph. Italicae* cap. XV.

y Festive Arrianus ad Epictetum lib. II. cap. 20.

z Elegans locus Senecæ lib. VII. Nat. Quæst. cap. 31. *Itaque tot familiae Philosophorum sine successore deficiunt. Academici & veteres & minores nullum antistitem reliquerunt. Quis est, qui tradat præcepta Pyrrhonis? Pythagorica illa invidiosæ turbae schola præceptorem non invenit. Sextiorum nova & Romani roboris secta, inter initia sua, cum magno impetu cepisset, extincta est.*

a Persius sat. I. in fine.

cos longe post se reliquit; accuratius ubique definit, dividit, meliorique omnia ordine pertractat. Habebant vero ejus libelli sua fata: Andronicus Rhodius eos in multa exemplaria transfundi & publicari curaverat; ipsis autem Philosophis Romanis, præter admodum paucos, Ciceronis tempore erant ignoti: ^b nec multos secutis temporibus habuerunt lectores, fortassis quod obscuras rerum causas obruunt sermonis obscuritate, vel quia blattarum malignitas & hominum ineptorum emendationes æstimationem eorum iverant imminutum. *Electivum* philosophandi genus ceteris quidem præstantius, ^c quod optima quævis ex unaquaque secta eligit, nec tam auctores in disputando, quam rationis momenta quærit: quemadmodum autem folia per se virere non possunt, ramum desiderant, cui inhæreant & ex quo trahant succum; sic plerique sectæ infigi volebant, præcepta, si sola sunt, marcere putantes. Multa adhæc industria, multo ingenio & judicio opus erat, ut in tanto Porticus, Academiæ, Lycæi & hortuli dissensu verum

b Ita ille in Topicis ad Trebatium cap. i. *Rhetor autem ille magnus hæc, ut opinor, Aristotelica se ignorare respondit. Quod quidem minime sum admiratus, eum Philosophum Rhetori non esse cognitum, qui ab ipsis philosophis, præter admodum paucos, ignoretur.*

c Hoc secuti Cicero, Varro, Quintilianus, Tacitus, & Horatius, qui nunc *virum rectum* ex Stoicorum mente depingit, alibi *Silvas Academi* laudat, rursus sese *Epicuri de grege porcum* appellat. Diserte lib. i. Epist. i. vers. 13. de se ipso:

*Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas descror hospes.
Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus submittere cogor.*

verum ubique à falso discerneretur. Ad *Epicuri* denique nomen multi advolarunt, patrociniū inertiae suae quaerentes: ^d sed pessimi indicium turba est, nec unquam tam feliciter actum cum genere humano, ut meliora pluribus placerent. Titus Lucretius, C. Cassius, Pomponius Atticus, Vellejus Senator, Virgilius, Petronius, Martialis fuerint ex hac voluptatis officina; ejus profecto decreta reipublicae videbantur perniciofa, horumque doctores Alcæus & Philiscus, urbe sunt ejecti, tanquam libidinis & inertiae patroni. ^e Demus etiam magnos & amoris conspiratione consentientes amicorum greges Romae tenuisse Epicurum, Jurisconsultos certe à se ipse dimittebat; ^f qui remp. gerere negabat esse sapientis, qui contemnebat Dialecticam, dictione utebatur vitiosa, & fugere omnem disciplinam

d *Laert. lib. X. segm. 9. Cicero IV. Acad. Q. & 1. de Fin. Laetant. lib. III. de falsa sap. cap. 17. Epicuri disciplina multo celebrior semper fuit, quam ceterorum: non quia veri aliquid afferat, sed quia multos populare nomen voluptatis invitat. Nemo enim non in vitia pronus est. Propterea ut ad se multitudinem contrahat, apposita singulis quibusque moribus loquitur. Desidiosum vetat litteras discere, avarum largitione liberat, ignavum prohibet accedere ad rempublicam.*

e *Athenæus lib. XII. Deipnos. cap. 12. Ælianus lib. IX. cap. 12.*

f *Unicus Alphenus Epicureos ἀπλοῖς Philosophos vocare videtur in celebrata illa l. proponebatur 76. D. de judiciis his verbis: propterea quod, ut philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis confisteremus, hæc quotidie ex nostro corpore decederent, aliæque extrinsecus in earum locum accederent. Epicuri enim dogma de atomis hic laudari, existimat Dionys. Gothofredus in notis, & Joh. Schilterus manud. Philos. moral. cap. 1. §. 7. Sed Jacobus Cujacius lib. XXVI. Obs. c. 40. de Heraclitiis & Stoicis Alfenum excipiendum docuit, quem eo nomine laudat Menagius in notis ad Laert. lib. X. segm. 66. pag. 463. Dabimus huic legi dissertationem singularem.*

plinam navigatione quam velocissima jubebat. Nolo mihi sine pignore credatis : attendite diligentius quibus argumentis Tullius Trebatius Jurisconsulto hanc sectam distuadet : *Indicavit mihi (verba sunt Ciceronis) Pansa meus, Epicureum te esse factum. O castra praetara! quid tu fecisses, si te Tarentum & non Samarobrinam misissem? Jam tum mihi non placebas, cum idem insuebare, quod Titius familiaris meus. Sed quoniam modo jus civile defendes, cum omnia tua causa facias, non civium? Ubi porro eris formula fiducia, ut inter bonos bene agere oportet? Quis enim est bonus; qui facit nihil, nisi sua causa? Quod jus statues communi dividendo, cum commune nihil possit esse apud eos, qui omnia voluptate sua metiuntur? Quomodo autem tibi placebis, Jovem lapidem jurare, cum scias, Jovem iratum esse meminisse posse. Quid porro fiet populo Ulubrano, si tu statueris *ἄλυσιν* non oportere? Haecenus ille. Ex quibus cum satis jam paret, sectas alias fuisse extinctas, alias pulsas, ignotas alias, & sine nomine, sine censu ac lare publico projectas; superest dicamus, unam unam Stoicorum Philosophiam Romanos didicisse, nec aliam usui Reip. fuisse accommodatiorem.*

Sed video vos, Auditores, tacitis à me cogitationibus jam dudum expetere, uti propius ad Jurisconsultos nostros accedam, Vobisque rationes aperiam singulares, cur hi Stoicorum disciplinam fuerint secuti: sine his enim vix id, quod proposui, momentum sat firmum & liquidum habebitis. Mihi vero id vel maximum videtur, & quo nullum huic rei demonstrandæ adhiberi potest majus. Enimvero disciplinarum illa divortia & limites, quos ubi-vis nunc inculcant liberalium artium doctores, Romæ erant ignoti. Qui sapientiæ gloria excellere vellent, omnia, quæ civitas nosset, complectebantur; una omnium rerum erat doctrina,

D

tus.

g Lib. VII. ad familiares epist. 12.

tus. Qui Jurisconsultus idem Philosophus; qui Philosophus idem Jurisconsultus. Dicam audacius: fuit tempus, cum apud solos Jurisconsultos in Urbe sapientiæ amor resedit: horum domus oracula erant totius civitatis, unde cives & hospites suarum rerum incerti, cauti & consilii compotes dimittebantur. Hinc eadem jurisprudentiæ, quæ Philosophiæ est definitio; ^b ut Philosophi appellati *sapientes*, sic & Jurisconsulti; ⁱ & ipsum juris studium ab Ulpiano *civilis sapientia*, ^l à Justiniano *antiqua sapientia* vocatur. ^m Juris itaque studiosi ut Philosophiam, artis suæ tam necessarium, tam carum, tam utile instrumentum discendo caperent, Stoicorum scholas frequentarint oportet; quia non alias in Urbe constitutas inveniebant & apertas. Sed & aliæ licet fuissent, ad has vel ultro cos invitabat mirabilis omnium doctrinarum compositio & ordo; respondebant extrema primis, media utrisque, omnia omnibus, & quod caput est, earum decreta & studia suis rationibus quam maxime conveniebant. Non omnia, quæ hanc in rem dici possunt, proferre animus est: sic enim patientia vestra facile abuti viderer, & res ipsa testimoniorum inter se collationem amat, unde amoeni tractatus propediem

materia

- h** Ulpian. l. 10. de J. & J. Strabo initio sui operis: *Divinas humanasque res complectitur; quarum scientia dicitur esse ea, quæ Philosophia appellatur.* Cicero II. de Fin. c. 12. *divinarum humanarumque rerum scientia, quæ potest rite appellari sapientia.*
- i** Omnes Philosophi sapientes dicebantur, at Stoicos per excellentiam *sapientiæ doctores* vocat Tacitus lib. IV. Hist. c. 5. De Jurisconsultis Gellius lib. IV. cap. 1. *Veteris juris magistris, qui Sapientes appellati sunt.* Sic Atilius Sapiens dictus, quia prudens esse in jure civili putabatur, Cicero in Lælio cap. 2. & Sempronium populus Romanus *σοφόν*, id est, sapientem appellavit. Pompon. l. 2. §. 37. de Orig. jur.
- l** l. 1. §. 4. D. de extr. cognit.
- m** l. ult. C. per quas pers. nob. acq.

materia erit. Dicam tantum illustriora, & summa rerum fastigia, qua id potest fieri brevitare, complectar.

Stoicorum natio regnum tenebat in philosophia morali: cum enim reliquæ sectæ in Physicis fere tantum excellerent, & de motu, quiete, inani, de numeris, motibus aliisque rerum naturalium principiis multa acute differerent; hi regulas de vita & moribus tradebant, quibus omnes officiorum fontes, ac tota hominum societas continetur. Divinam hanc & nobilissimam artem Socrates primus è coelo in terram deduxit; unde non hominum tantum consensu, sed & Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus est. Deinde eam pulcherrima hereditate ad Zenona delatam, ejus discipuli excoluerunt; indeque Socratici, virtutis rigidæ custodes, medici majores dicti; eorumque secta fortissima, sanctissima, gravissima; rigida & virilis sapientia passim vocatur. Multa & præclara in hoc genere Poëtæ in fabulis, multa Plato & Aristoteles: sed non robore eo & nervis, quibus nostrates. Unum vobis modo proponite Epictetum, hominem servum, mutilum, pauperem; sed cujus scripta nil nisi liberum, rectum & excelsum spirant, & divina pæne de vitandis vitiis, de virtutibus sectandis, de modestia, temperantia, prudentia, & omni morum honestate præcipiunt. Quid sit homo, in quem finem à Deo creatus, quis ordo sit rerum, in qua mundi statione sit collocatus, quid quisque cuique debeat, hæc & id genus alia inculcat. Hoc autem studium Jurisconsultis apprime erat necessarium, ut in hac caligine densaque velut nebula fallacium imaginum, latentem veritatem eruere possent. Ut scirent quomodo constituendæ

D 2

sint

n Persius Sat. V. vers. 36.

*Me tibi suppositi: teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu: tunc fallere sollers
Apposita intortos excludit regula mores.*

sint respublicæ & regendæ; quæ partes principis, quæ subjecti; quid maritus debeat uxori, quid patri filius, quid domino servus; de justitia denique, de legibus, de præmiis & poenis quid statuendum sit, sine quibus civitates aut esse, aut bene moratæ esse non possunt.

- - - ° *Fuit hac sapientia quondam,
Publica privatis secl̄nere, sacra profanis,
Concubita prohibere vago, dare jura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno.*

Hanc sane qui ex juris disciplina tollunt, illi Solem mihi de rerum natura tollere videntur; hanc si demas nudum & deforme cadaver, immo monstrum foedissimum remanebit. O^p igitur vitæ Philosophia dux! o virtutis indagatrix expultrixque vitiorum! quid non modo nos, sed omnino vita hominum sine te esse potuisset? Tu urbes peperisti: tu dissipatos homines in societatem vitæ convocasti: tu eos inter se primo domiciliis, deinde conjugis, tum litterarum & vocum communione junxisti: tu inventrix legum, tu magistra morum & disciplinæ fuisti: ad te confugiunt principes, magistratus & legislatores: Solon, Pitacus, Minos, Lycurgus, Charondas, Zaleucus æquas tua ope tulerunt leges, sed æquissimas Romani, quia per Stoicorum vestigia inceserunt. Horum libros si cum jure civili conferre placet, id quod verissimum est, agnosceamus, hanc nostram scientiam ex ea domo profluxisse. In Senecæ scriptis omnis pagina nobis lucem affundit: nec alia causa est, cur Ciceronis libri de Officiis^q tam multa tamque elegantia de contractibus, de judiciis bonæ fidei, de dolo in venditione coercendo complectuntur, quam quia ex Panætii aliorumque Stoicorum libris de officiis sunt
excer-

o Horatius *de arte poet.*

p Cicero *lib. V. Tuscul. Q. cap. 2.*

q Vide *lib. III. de Offic. cap. 4.*

excerpti. Non ergo ingratiis Jurisconsulti ad Stoicorum scholas itabant, cum in iis suam ipsi doctrinam agnoscerent.

Hoc amplius Zenonis familia Jurisconsultis utilis erat & grata, quod inter ratas suas sententias habebat, Rempublicam administrare esse sapientis. Neque enim umbratici erant doctores, ludus eorum non erat otii diversorium, non cucurbitas in eo pingere, velut stipites, docebant: sed de regno, de republica, de legibus, de officio judicis in scholis & scriptis suis differentes erudiebant suos, quo essent meliores cives, judices & magistratus. Epicurei distincti ac dissoluti, in balneo, vel etiam in scortilli gremio molliter recubantes, societatis civilis partem nec noverant ullam, nec nosse volebant. Alii in umbraticis scholarum porticibus inclusi syllogismos retexebant, ac de elenchis philosophabantur: cum vero ad remp. vocati, nil præter sapientem barbam & togam afferebant. At nostri cuique hominum suum locum datum esse statuebant; alii ut aret, alii ut naviget, huic ut militet, illi ut rempublicam gerat: ipsi etiam vere viri belli pacisque tractabant artes, ibant in forum, honores fascesque capebant, non purpura aureisque virgis addicti, sed ut amicis, propinquis, civibus ingenio & voce magis prodesse. Austeram quidem nimis, morosam ac obscenam plerisque Stoica secta videtur, quam ut publicis moribus conveniret. Intonsum caput, frons rugosa, & barba negligentior à multis, velut proprium hujus familiæ habetur. Credat hoc Judæus Apella: non ego. Germanus Stoicus non abhorrebat à vita communi; non splendebat ei toga, nec sordebat quidem: meliorem

D 3

liorem

r Seneca *epist. XVI. & de otio sap. cap. 30.*

f Viliores animæ cultum ac munditiem corporis neglexere, unde quidam Stoici *pæne Cynici* vocantur à Cicerone *1. de Off. c. 35.* & Juvenalis *Sat. XIII. v. 121.* Stoica dogmata à *Cynicis tunica distare* ait. Id quod si de omnibus accipias, inju-

liorem vitam agebat, quam vulgus, non contrariam; in-
 tus omnia dissimila, frons populo conveniebat. Nullus
 illi horror in cultu, nulla tristitia; reverentis occursum,
 non reformides. Vitia infectatur, non homines, nec ca-
 stigmat errantes, sed emendat. Austeri erant, sed illis si-
 milis vinis, quæ medicaminis vim habent, ad compota-
 tiones vero sunt inepta. Gaudebant cum gaudentibus,
 flebant cum flentibus, & agenda rei causa faciebant sæpe,
 quæ non probabant. Vultis exempla? Dabo. Et quem
 meliorem Scipione Africano? qui ex hac doctrina non
 austerus, sed lenissimus factus. Quis vero C. Lælio co-
 mior, quis jucundior eodem ex studio? Catone quis gra-
 vior? Pompejo quis sublimior? Augusto quis sapientior?
 quis denique clementior Antonino? qui & in theatrum
 descendit, & spectaculis interfuit; princeps sine exemplo
 bonus, constans, tranquillus, civibus ita carus, ut mor-
 tuum omnes, velut una voce, alii parentem probum, alii
 bonum imperatorem, quidam etiam fortissimum ducem
 appellarent. Vestrum nunc erit pronuntiare, an hanc
 escam appetituri fuerint veteres Jurisconsulti, homines su-
 apte natura ambitiosi, & vitam actuosam publice profiten-
 tes. Nefas illis erat pecorum ritu segni otio torpescere; in
 publicis conventibus, in foro, in tribunalibus tractabant
 leges, instituta ac mores majorum, ad primas quasque di-
 gnitates evecti. Nec de stillicidiis tantum, cloacis, aut
 glande legenda; sed de omni jure, publico & privato,
 divino

ria fiet sectæ verecundæ, quæ sordes hujusmodi, tanquam
 à natura alienas, averfabatur. Vide Laërt. *lib. VII. n. 4.*
 Senec. *epist. 92.* Arrian. *lib. IV. c. 11.*

t Cicero *pro Muræna cap. XXXI.*

u. Herodian. *lib. 1. Histor. cap. 4. §. 20.* Philostrat. in vita He-
 rodis *lib. 2. pag. 558.* Ὁ Μάγνος φύσει δημοπράτης: *Marcus*
natura magis popularis.

divino & humano responsa dabant, assidebant magistratibus, hastas patronis subministrabant. Hæc est vera illa, non simulata Philosophia, quam Ulpianus * Jurisconsultos affectare, & vere, gloriatur: justitiam namque colunt, & boni ac æqui notitiam profitentur: æquum ab iniquo separantes: licitum ab illicito discernentes: bonos non solum metu poenarum, verum præmiorum quoque exhortatione efficere cupientes.

Satis, nisi fallor, ostendi, utilem & acceptam Jurisconsultis fuisse Stoicorum disciplinam. Quid si addam fuisse necessariam? Immo addo, & totidem quidem rursus argumentis. Primum esto, quod omnis eorum cura in Dialectica consumebatur, adeo ut eam inter virtutes referendam putarent. Peripateticorum opera in hoc genere erat consummatior; sed quæ ab illis erant inventa, nostri elaborarunt, & quibusdam commutatis in usum suum transtulerunt. Zeno arti huic ita fuit deditus, ut cuidam septem species argumenti, quod metentem appellant, ei indicanti, ducentas drachmas dederit, cum centum mercedis tantum loco postulasset. 7 Unus Chrysippus ultra trecentos libros folius Logicæ reliquit, atque adeo clarus in hac fuit, ut pler-

x In l. 1. §. 1. de J. & J. ubi vera philosophia est, quæ ad negotia & reip. administrationem transfertur, simulata quæ in verbis & argutis contemplationibus consumitur. Cicero lib. XV. epist. 4. ad Catonem: *Soli propemodum nos philosophiam illam, veram & antiquam, quæ quibusdam otii esse ac desidie videtur, in forum, atque in remp. atque in ipsam aciem pene deduximus.* Euphrates Stoicus apud Plinium lib. I. Epist. 10. *adfirmat esse hanc philosophiæ, & quidem pulcherrimam partem, agere negotium publicum, cognoscere, judicare, promere & exercere justitiam; quæque ipsi doceant, in usu habere.* Locutus elegantissimus, cui adde Senecam de brevitate vitæ cap. X. ubi philosophos *catheדרarios* opponit veris.

y Laërtius lib. VII. num. 181.

plerique existimarent, si apud Deos usus esset Dialecticæ, eam non futuram aliam, quam Chryssipeam. Uterque etiam definitionum & divisionum fuit amantissimus, immo omnes, quotquot habuerunt discipulos, hanc disciplinam, velut omnium principem, excoluerunt; unde τὰς ἑξῆς Dialectici dicti, & plerique alii hoc in studio Stoicorum doctrinam sunt sequuti. In primis autem Jurisconsulti artem ratiocinandi è Porticu suæ disciplinæ adhibendam censuerunt; ut genera dispartiri, rem definire, vera à falsis dijudicare, ambigua primum videre, dein distinguere, tum quid cuique consentaneum sit, quid repugnans animadvertere possent. Hac duce & magistra cum destitueretur adhuc jus civile, dissipatum & confusum erat chaos: monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum est: quod in una cognitione est positum, id in infinitas dividebatur; nec tam ex generum causis, quam ex responsis prudentum, causæ innumerabiles poterant decidi. Crassus, Pompejus, Cæsar, Cicero, alique civitatis proceres ideo de jure civili in artem redigendo studiosissime cogitarunt; sed otii inopia ac reip. necessitatibus fuerunt impediti. Q. Ælius Tubero, Panætii auditor & Stoicus, jam ante,

z Laërt. eod. lib. VII. segm. 181.

a Turnebus lib. XV. Adv. cap. 11. hoc ex Cornificio lib. 2. ad Herennium ostendit. Cui adde Ciceronem lib. IV. de Finib. *Quid ea, quæ Dialectici nunc tradunt & docent, nonne ab illis (Academicis & Peripateticis) instituta sunt & inventa.* Et lib. 1. Acad. Quæst. *Cum hoc igitur Dialectici pugnent, id est Antiochus & Stoici.* Hinc lux Africano in l. 88. D. ad L. Falcid. *Dixi τὴν δριγὼν hanc questionem esse, qui tractatus apud Dialecticos τῷ Πευδοπίτῳ dicitur.* Hæc iis addenda videbantur, quæ disputat Menagius lib. 1. Amœnit. cap. 1. Non omnes vero Stoicos nugosâs illas argumentationes approbasse, sed quosdam tantum, atque ideo eos sæpe a Dialecticis distingui, docet Merillius lib. 1. Obs. c. 17.

ante, & primus quidem, Logicam ad jurisprudentiam attulerat, ^b sed rem tantam solus non perfecit. Felicior fuit Scævola, qui, auctore Pomponio, ^c jus civile primus constituit, nec tamen omne tulit punctum. Servius autem Sulpitius artem hanc omnium maximam, quasi lucem, ad ea quæ confuse adhuc respondebantur, à Stoicis est mutuatus, eamque totam in jurisprudentiam advocavit; quapropter M. Tullius ^d aliis usum juris, huic uni artem concedit; qua laude haud scio, an alia tribui Jurisconsulto major possit. Hujus exemplo Antistius Labeo dein in dialecticam penetravit, quique post eum vixerunt Jurisconsulti omnes hac parte Stoicorum vestigia pressere. Unde genus & speciem eodem modo, quo illi describunt; raro definitiones habent accuratas, quod vitium erat Stoicorum; & sicut captionum amantissima erat Porticus, spinas Logica sua vellebat, & varii generis sophermatibus, ut pseudomeno, sorite, superposito, metente, calvo, crocodilo, cornuto, conficiente, obvelato, ignava ratione, & aliis ejusmodi argumentandi monstris lubens utebatur, sic & juris nostri auctores ea in artem suam retulerunt. *

Præterea Dialecticæ nomine Stoica gens Grammaticam

E

cam

b Gellius lib. 1. cap. 22. *M. autem Cicero in libro, qui inscriptus est de jure civili in artem redigendo, verba hæc posuit: Nec vero scientia juris majoribus suis Q. Ælius Tubero defuit, doctrina etiam superfuit. In quo loco, superfuit, significare videtur supra fuit & præstitit, superavitque majores suos doctrina sua superfluenti, tum & nimis abundanti: disciplinas enim Tubero Stoicas & dialecticas percalluerat.*

c l. 2. §. 41. de Orig. Jur.

d in Bruto cap. 41.

e Africanus l. 88. D. ad L. Falcid. Ulpianus l. 177. de V. S. Julianus l. 65. de Reg. Jur. Scævola apud Ciceronem lib. 1. de Oratore cap. 10. *Stoici vero nostri, inquit, disputationum suarum atque interrogationum laqueis te irretitum tenerent.*

cam simul complexa est: unde de proprietate verborum, de conflictu vocalium, de voce canora, de hellenismo, idiotismo, barbarismo & solœcismo disceptabant; etiam ad syllabarum distinctiones & conjunctionum ac præpositio- num proprietates descendebant, Grammaticis velut invi- dentes.^f Idem vero labor omnino Jurisconsultis fuit sus- cipiendus,^g ut vim vocum haberent perspectam, & in le- gibus, edictis, Senatusconsultis, in contractibus & testa- mentis, exacte omnia explicare possent. Quippe ex uno verbulo male obscureve posito, magnæ plerumque lites oriuntur, & apud Prætorem, si quando una syllaba erra- tum esset in formula, lis tota perdebat. Ut ne dicam ex alieno sæculo iis explicanda fuisse verba Legum XII. Tabb. à regiis temporibus conservata, quibus interpretan- dis doctissimi Romanorum erant minores.^h Endo pro in, im pro eum, escit pro erit, duit pro dederit, sirit pro si- verit, adorato pro agito, facile omnibus erant nota: at *Nexo soluto forti sanati siremps jus esto*, & alia hujusmodi, hoc opus hic labor erat. Servius Sulpitius ideo consulit Varronem, quid in Censoriis libris sint *favissa Capitolina*: In Prætorum edictis quid *flumina retanda* significet, in bi- bliotheca templi Trajani quærunt eruditi,ⁱ & in univer-
sum

f Seneca *epist.* 88.

g Cicero pro Muræna cap. XI. *Quæ dignitas in tam tenui juris scientia esse potest? Res enim sunt parvæ, prope in singulis li- teris & verborum interpunctionibus occupatæ.* Quintilianus lib. V. *Inst. Orat.* cap. 14. *Cum etiam ipsi Jurisconsulti, quorum summus circa verborum proprietatem labor est, littus audeant dicere, qua fluctus eludit.*

h Cicero lib. I. de Oratore. *Plurima est in omni jure civili, & in pontificum libris, & in XII. tabulis antiquitatis effigies, quod & verborum prisca vetustas cognoscitur, & actionum gene- nera quædam majorum consuetudinem vitamque declarant.* Adde Gellium lib. XX. cap. 1. Symmachum lib. III. *epist.* 44.

fumi propria Jurisconsultorum erant vocabula, *suus heres, erectum citum, ruta casa, ex jure manum confertum*, alia, quorum significatio Grammaticis non satis erat culta & perspecta, sed ab ipsis Jurisconsultis petenda. Unde Gregorio Thaumaturgo¹ verba legum Rom. præclara quidem, sed difficilia perplexaque videbantur. Paulus, velut è grege Grammatistarum aliquis (risum teneatis amici) nomen *penus* omnis generis esse, sibi traditum notat: Ulpianus in voculas *penes* & *apud* inquit: Pomponius, Julianus & Modestinus sub masculino genere sexum utrumque comprehendendi scribunt: quinimo Ælius Gallus de verbis ad jus pertinentibus, & Volusius Mæcianus de asse ejusque partibus libros singulares ediderunt. Quemadmodum vero usum rei abusus facile consequitur, sic etiam Stoici anxiam nimis curam in verbis habuere. In Zenone hunc morbum damnat Seneca; in omnibus ejus sectatoribus Plutarchus, Galenus & alii; & vellem parciores fuissent in veriloquiis, & allusionibus, quibus supra modum sibi placuerunt.^m Neque tamen adeo erant inepti, uti derivationes suas Dialecticas pro veris etymologiis Grammaticis venderent: sed quia inanis sæpe opera in vera origine investiganda ponitur, cum omnium fere nominum plures natales assignari

E 2

possint,

i Gellius *lib. II. cap. 10. lib. XI. cap. 17. lib. XX. cap. 10.*

l *In Orat. Panegyric. ad Origen.*

m Cicero *lib. 1. de Off. cap. 7. Fundamentum justitiæ est fides: id est, dictorum conventorumque constantia & veritas: ex quo, quanquam hoc videbitur fortasse durius; tamen audeamus imitari Stoicos, qui studiose exquirunt, unde verba sint ducta; credamusque quia fiat quod dictum est, appellatam fidem. Festus: Oppidorum originem optime refert Cicero libro primo de Gloria: eamque appellationem usurpatione appellatam esse existimat, quod opem darent; adjiciens, ut imitetur ineptias Stoicorum. Chrysippum Laërtius *lib. 7. n. 200.* ait, libros septem de Etymologicis scripsisse.*

possint, & usus, tanquam lex quædam, vocis notationi subroget, obroget, vel deroget; externa etiam illa & antiqua plerumque sint incertiora, ideo ex flexione verbi & verisimili ad naturam rei alludere, quam nimio artificio ingenium discruciare maluerunt. Jurisconsulti Romani ea in re præceptores suos eo lubentius sequebantur, quia multas voces ab Hebræis, Græcis, Etruscis, Volscis, Ofcis, Sabinis, aliisque finitimis & remotis populis in Latinum sermonem incidisse sciebant, quarum origo obscura esset & ignota. Stoicorum etiam morem in docendo utilem esse didicerant. Hinc Labeo Latinarum vocum origines rationesque percalluerat, eaque præcipue scientia ad enodandos plerosque juris laqueos utebatur; ^a secutus sine dubio exemplum Servii Sulpitii præceptoris sui, qui testamentum ex eo appellatum dixerat, quod est testatio mentis. Nec quicquam causæ video, cur huic notationi ex veteribus Gellius, ^o ex recentioribus Laurentius Valla, tam vehementer succenseant: nam Servius, non veram originem, (hanc enim quomodo summus orator, & vir ætatis suæ doctissimus, ignorare potuisset?) sed naturam rei tantum indicare voluit: ut hoc ipso dementes, furiosos, impuberes à testamenti factione arceret. Idem de ceteris judicium esto, quando ex allusionibus argumenta ducunt: v. gr. ubi lapis non cæditur, ibi non est lapidicina; ubi lis non perit, ibi nec litis est periculum; ubi mutuum, ibi ex meo fit tuum; ubi possessio, ibi sedem ponere licet; ubi res pugno non traditur, ibi nec est pignus. His enim sua utilitas inerat, Plato quoque & Aristoteles in his frequentes fuerunt, Stoici vero perpetui, & horum imitatione Jurisconsulti: nam prima statim Pandectarum lege Ulpianus ait: *Juri operam daturum prius nosse oportet, unde no-*
men

n Gellius lib. XIII. cap. 10.

o lib. VI. cap. 12.

men juris descendas, id quod Stoa sic efferebat, definitionem nominis præcedere debet definitio rei.

Ex vultibus vestris me fati jam intelligere puto, parum abesse, quin vobis persuaserim, utilem & necessariam Jurisconsultis fuisse Stoicorum disciplinam: si quis autem adhuc dubitat, num pari eam ardore fuerint amplexi, is mente & auribus jam adesto: rem omnem, utriusque studii dogmatum & doctrinarum collatione, tam liquidam faciam; ut non ovum ovo, nec lac lacti videatur similis. Melioris autem ordinis causa Jurisconsultos in quatuor classes divido: prout scilicet vixerunt, vel post latas leges XII. tabularum, usque ad ætatem Ciceronis; aut sub hoc & Cæsare usque ad Augusti imperium; vel ab Augusto ad tempora Antonini Pii; vel denique post hunc ad Gordianum usque: sub hoc enim, cessim & retro collapsa jam jurisprudentia, oracula nostra obmutuerunt. In antiquis illis frustra sectam quærimus, nulla quippe his affulserat Philosophiæ lux, nullum lumen litterarum. Aspera & tenebricosa erant omnia, scriptis quidem, sed sine arte, jus civile committebant; nec institutione, sed natura duce, Sempronius & Atilius evaserunt sapientes. Paulo autem ante Ciceronem natum Philosophia à Græcis Romam fuit delata, & moralis illa pleno jam alveo, cum is nasceretur, in jurisprudentiam manabat. Panætium Stoicorum principem, supra audivimus, primum Romæ Philosophiam docuisse; hujus autem discipuli mediæ jurisprudentiæ tum erant conditores; quæ non poterat non Philosophiam, & Stoicam tantum, redolere: ipsi enim Stoici erant, & tales in litterarum monumentis vocantur. P. Rutilium Rufum Cicerone ^p signanter *Panæti audisorem, prope perfectum in Stoicis* appellat. Q. Ælium Tuberonem, Gellius auctor est, ^q

E 3

Stoicas

^p *In Bruto cap. XXX.*

^q *Lib. I. Noct. Att. cap. 22.*

Stoicas & dialecticas percalluisse disciplinas: Sextum Pompejum ingenium contulisse ad summam juris civilis, & ad perfectam Geometriæ, & rerum Stoicarum scientiam, refert Tullius. ^r Idem Lucilium Balbum in libris de natura Deorum Stoicarum partium defensore inducit, eumque *tantos in Stoicis progressus habuisse* ait, ut cum excellentibus in eo genere Græcis, fuerit comparandus. ^t Quid Quintum Mutium Scævola memorem? quem Athenæus ^u *placita Stoicorum secutum* tradit diserte. Quid Servium Sulpitium? qui Athenis & Rhodi Stoicis operam dedit, Lucilii quoque Balbi auditor fuit, & Dialecticam didicit, & allusionum tam fuit studiosus, ut vel eo nomine solo in hanc classem referri mereatur. Jam vero A. Cascellii obfirmatus animus nonne Porticum sapit? neque enim mores cum reputavit; sed de temporibus Cæsaris liberius est locutus, nulliusve gratia vel auctoritate compelli potuit, ut de his rebus, quas Triumviri statuerant, formulam componeret: unde Valerius Maximus ^u *eum periculose contumacem*, id est Stoicum, appellare non veretur. Tui autem, Trebati Testa, fere heic oblitus eram, & delendus ex hoc albo videbaris, quia à viris ad feminas, à virtute ad voluptatem, ut infamis ille transfuga Dionysius Heracleotes, transire voluisti; sed tamen agmen hoc claudas licet; fortassis enim

^r *In Bruto cap. 47.*

^t *Lib. I. cap. 6. de nat. deor.*

^t *Lib. VI. Deipnos cap. 21.*

^u *Lib. VI. cap. 2. n. 12.* Contumacia est studium libertatis, & libido contradicendi Principibus. Vox in Stoicos & Cynicos usurpata. Vide Tacitum *in vita Agricole cap. 42.* Sueton. *August. cap. 55.* & *Vespas. cap. 13.* Martial. *lib. II. epi-gr. 68.*

*Quod te nomine jam tuo salutem,
Quem regem & dominum prius vocabam,
Ne me dixeris esse contumacem.*

nim more suo tecum jocatur Tullius, aut e fuga te retraxit. Certe in Stoica schola te ante vixisse nullus dubito: formasti Antistium Labeonem perfectum Stoicum, & peccata tibi paria sunt; nam qui aurem alicujus tangit, is totum tibi hominem tetigisse videtur. * Constat itaque Jurisconsultos, qui sub libera republica Ciceronis ætate vixerunt, aut Panætii fuisse discipulos, aut saltem ex Stoicorum fontibus arva sua rigasse.

Verſo in principatum reip. ſtatu, primis Auguſti temporibus una Stoicorum diſciplina, qua ipſe princeps imbutus erat, jurisprudentiam ornabat; mox autem luxuriantibus Jurisconſultorum ingeniis divortia facta ſunt, inque duas itum eſt ſectas. Clarebant tunc ſimul *duo pacis decora*, & ampliffimæ dignitatis viri, Antiftius Labeo & Atejus Capito, doct̄rina pares, ingenio vero multum diſſimiles. Ille quidem vitæ ſeveræ, & ad Stoicam gravitatem compoſitæ, Græcæ eruditionis fiducia, multum innovare inſtituebat: hic, ut erat ingenii ſubſervientis, iis, quæ ab antiquis tradita erant, mordicus inhærebat, & in vitæ actionibus tempori ſerviens, principis auræ plus quam vernili adulatione velificabatur. Hinc cum uterque ad docendum ſe

z Gothofredus *ad l. 2. D. de legibus* & Gaſſendus de vita & mor. Epicuri *Oper. Tom. V. pag. 188.* cum Epicureis accenſent, propter Ciceronis verba lib. VII. ad ſam. ep. 12. *Indicaviſtibi Panſa meus Epicureum te eſſe factum.* Sed Tullium ludere, ut in aliis epiſtolis ejusdem libri, obſervavit Schilterus *manud. Philoſ. mor. cap. 1. §. 6.* Contra Chriſt. Otto à Bœckelen *de familiis Jctorum pag. 17.* Teſtam Stoicum fuiſſe ex *epiſt. 16. diſti lib.* conſtare putat. Ego libentius utar argumento *l. 21. D. de furt.* quam *l. recte* &, ut ſolet, erudite ad mentem Stoicorum explicuit, Vir Clariffimus mihique amiciffimus, Nicolaus Hieronymus Gundlingius *in Trebatio injuriis liberato §. 35.*

y Tacit. *lib. III. Annal. ſub fin.*

se dedisset, auzæ familiæ exortæ sunt; * Labeoni successit Nerva, Nervæ Proculus, Proculo Pegasus; unde *Proculejani & Pegasiani*. Capitonis doctrinam complexus est Massurius Sabinus, & C. Cassius Longinus; unde *Sabiniani & Cassiani*. Inter hos perpetuæ contentiones & dissidia, adeo ut veritatem in multis, quam sectam deserere maluerint. Proculejani constanter à partibus Stoicorum; Sabiniani vero in nonnullis à Zenonis schola discedebant. * Hinc in variis juris articulis utriusque scholæ dissensio. In ea quæstione, an dominus materiæ, an vero is, qui novum opus fecerat, speciei dominus sit, Proculejani pro artifice stabant: quia à Stoicis acceperant, formam operi factò substantiam tribuere, non materiam. ^b Sabinianis contra videbatur, naturali & civili rationi convenire, ut dominus materiæ fieret dominus speciei. Rursus in legatis, hereditatibus aliisque speciebus Sabiniani proportionem Geometricam, secundum Academicos; Proculejani

z Pompon. l. 2. §. 47. de Orig. jur.

a Hinc ut secta alteri sectæ addictos Jurisconsultos deridebat, l. 10. §. 1. de neg. gest. l. pen. in quib. caus. l. 109. de cond. & dem. sic & Stoici Sabinianis infensi, quo poterant modo, eos fugillabant. Arrianus ad Epictet. lib. IV. cap. 3. *Hæc sunt illinc missæ leges: hæc edita: horum interpretem esse decet, his parere; non Masurii, & Cassii præceptis.* Menagius cap. 43. *Amavit.* & Bertrandus in vita Sabini hos Jctos, tanquam præstantiores, nominari autumant, ceteros ut minorum gentium Deos prætermitti. At qui novit acutum & mordax illud Stoicorum ingenium, is facile nobiscum faciet. Eodem sensu Persius Stoicus Sat. V. de Sabino:

Excepto si quid Masuri rubrica vetavit.

modo ante dixerat:

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Tantum in explicandis Auctoribus refert scire nationem!

b Seneca epist. 88.

culejani secundum Stoicos Arithmeticam sequebantur; nam & paria esse peccata dicebant, æquales virtutes, nec alium alio magis esse sapientem. ^c Pubertatem Cassiani ab habitu corporis, Proculejani autem, perinde atque Stoici, ab anno decimo quarto auspicabantur: putabant enim animam simul cum corpore crescere, & post bis septem demum annorum decursum perfecte compleri. ^d Ecce in his & aliis ^e Proculejani magis Stoicis sese obstrinxerunt: quemadmodum autem qui in Sole ambulant, licet inviti, colorem inde ducere solent; sic Cassiani mediæ Jurisprudentiæ inhærentes, multa à Panætio profecta retinuerunt, ut adeo ex Stoicorum classe penitus non sint ejiciendi.

Hæ partium contentiones sub Tiberio, Caligula, Claudio, Nerone, maxime vero sub Vespasianis, inter Jurisprudentes vehementissime agitatae sunt; post Hadrianum autem & Antoninum Pium refrixit iste disputandi æstus, & qui posthac vixerunt Jurisconsulti, miscellam professi sunt doctrinam, nullis unius disciplinæ legibus adstricti. Alii quidem Proculejanis erant propiores, ut Pomponius & Ulpianus: Sabinianis alii, ut Papinianus & Paulus: omnes vero ea in re Stoicis similes, ^f quod, velut erciscundi & honorarii arbitri, ex pluribus contrariis opinionibus unam conficerent & sequerentur. Aristotelis libri jam tum in aliquo

F

c l. 21. *D. de furtis. l. 23. C. de legat. Horatius lib. I. epist. 16. Arnobius lib. VII. ubi idem Trebatius existimat, si quid sacri faciendi causa de dolio demeretur, totum dolium sacrum fieri.*

d Ulpian. *tit. XI. §. 28. Plutarch. lib. V. de plac. Philos. cap. 24. Tertullianus de anima cap. 38.*

e Quæ diligenter annotavit Merillius *lib. 1. Obs. cap. 20. Et seq.*

f His enim familiare erat *μὴν ὀδὸν νῆυσιν*, unde erciscundi dicuntur Servio ad *III. Æneid. vers. 68.* & Chrysippus *arbitr honorarius* vocatur apud Cicer. *de fato cap. 17.*

aliquo pretio, multa ab eo mutuati sunt Jurisconsulti posteriores, ejus etiam auctoritate utuntur: sed ut Homeri, Xenophontis, Ciceronis, Virgilii, Hippocratis & aliorum; nulli unquam exinde Peripateticos fuisse persuadebis. Plane Antonini Pii præceptor, Flavius Arrianus, juratus fuit Stoicus, idem qui scripsit dissertationes ad Epictetum. ^g Sub Marco omnes ad Principis exemplum sese composuisse, vidimus supra: Et ecce Vobis Ælium Marcianum, qui tempore Severi, Stoicam sapientiam *summam* appellavit, ^h nonne & hunc sectam, quam extollit, & ex cujus libris definitionem legis depromit, secutum existimatis? Titum porro Gajum qui Stoicum negat, hunc insanum non sanus juret Orestes: naturam enim pro Deo accipit, & partum ancillæ in fructu esse, absurdum putat, quia à Stoicis acceperat, Deum hominum gratia omnes fructus comparasse. In Sexto Pomponio, quis unquam inficiabitur, curam, quam habuit, verborum, commendationem patriæ, consulatus contemptum, & genus illud corporum, quod *non spiritu* contineri scripsit, mentem Stoicam indicare? ⁱ Sapientissimus Papinianus, nisi sanguine suo præclaram Stoicorum constantiam obsignasset, vel hoc sectam proderet, quod beneficio affici hominem hominis interesse ait, quodque partum nondum editum; latens viscerum maternorum onus, spem tantum animantis, non hominem esse agnoscit. De Ulpiano, Jctorum coryphæo, præstat tacere, quam

^g Unde φιλόσοφος Ἐπικτητίου appellatur à Suida. V. Cl. Jo. Albertus Fabricius biblioth. Græcæ lib. IV. c. 8. alium facit à Philosopho Jurisconsultum, cujus in Pandectis fit mentio: sed vide l. 2. §. 1. D. de jure fisci.

^h l. 2. D. de legib.

ⁱ Vide B. H. Reinoldi, Antecessoris Viadrini, civis & amici mei Clarissimi Orationem eruditissimam de Sexto Pomponio pag. 22.

quam pauca loqui, tot tamque illustria hujus disciplinæ vestigia in fragmentis ejus supersunt. Mentiar, nisi plus decem in unico titulo de justitia & jure reperiuntur. Florentinus ibidem cognitionem à natura inter omnes constitutam commendat, quod purum putum Stoicum est. Et singula quid referam? Idem principium, idem finis, eadem omnium doctrinarum radix apud Stoicos, quæ apud Jurisconsultos. Capitalis hæc illorum erat sententia: Solum bonum esse quod honestum; & primum juris præceptum est, Honestè vivere. Illi virtutem constantia metuntur, & nostris Justitia constans definitur & perpetua voluntas. Illis fides summum est humani pectoris bonum; nostri etiam nil tam congruum fidei humanæ habent, quam ea quæ inter homines placuerunt servare; nil esse gravius, quam fidem fallere inculcant. Utrorumque sancta illa, & tantum non Christiana vox ubivis resonat: Quæ facta lædunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & contra bonos mores sunt, ea nec facere nos posse credendum est. Dies me deficeret, si omnia dicendi genera, regulas & principia, è Porticu deducta, adferre & explicare vellem; Summus in libris nostris libertatis favor, odium servitutis, infantia ac pubertatis terminus, dolus bonus, ἀνομιμία, usuræ natura non provenientes, spiritus cuncta permeans, naturalis motus arboris, poena abacti partus, expositio infantum, vir bonus, fatum, vis divina, & sexcenta id genus alia à Stoicis promanarunt; quorum explicationem qui illotis manibus aggrediuntur, næ! illi non aliter agunt, quam si dent operam, ut cum ratione insaniant. Ne primæ quidem, quas dupondius ediscit, definitiones justitiæ, jurisprudentiæ, juris naturæ, libertatis & servitutis sine hujus Philosophiæ luce intelligi aut rectè explicari possunt.

I nunc, Paganine Gaudenti, & veteres Jurisconsultos à

Stoicis non esse imbutos porro contende. Ite nunc Aristotelis amici, & ex Ethicis vestris Romanum jus, si Diis placet, illustre. Ite cauti & discite qua via ad secretiora ejus adyta sit eundem. Huc etiam adeste priscæ Philosophiæ hostes, leguleji & formularum cantores, qui legum & paragraphorum cognitione juris studium absolvi putatis: adeste & cernite, qua domo profluxerit sanctissimus juris nostri thesaurus, & quibus subsidiis opus sit, ad veterum fragmenta recte explicanda. Vos denique hic notandi estis vitio creati jurisprudentiæ Censores, qui omnem Romanorum disciplinam, tanquam reip. nostræ non modo inutilem, sed & perniciosam, immo ut litium formitem, è foris nostris eliminandam, ad ravim usque clamatis. At vero illa non est inventum hominum otiosorum, non vana atque inania præcepta ejus auctores secuti; sed sancta, recta, fortia, à Christianorum regulis haud longe aliena. Erravit in multis Stoicorum schola; fatuum est eorum fatum; providentia anus fatidica; ambitio & μεγαληνορεια, quæ tam sollicitos eos habuit, inanis mentium fuit sagina; hominum animas falso docebant ex ipsa Numinis substantia ortas; naturæ & fortunæ munera bonis annumeranda sine ratione negabant; in doctrina circa voluntatem peccarunt in excessu & defectu; perperam æqualia dixerunt peccata; pessime deinceps ἀνταρχίας, παιδεργίας, & quosvis incestus, tanquam res medias, permiserunt. ¹ At cogitemus homines eos fuisse, non deos, errasse & alias sectas; nec mirum, ethnici de Deo & mentis immortalitate non satis erant certi, unde omnia eorum dogmata præclara licet & splendida lubrico fundamento innitebantur. Neque omnibus in Porticu eadem de illis sententia sedit. Aliter Diodo,

¹ Vide omnino Plutarchi duos libellos, quibus contra Stoicos pugnat, & J. Franc. Buddei V. Cl. *Exercitationes IV. de erroribus Stoicorum.*

doto, aliter Chryſippo, Philoni aliter placebat: Herillus & Aristo multum ab Zenone præceptore ſuo diſceſſerunt; Poſidonius ſectam deſerere maluit, quam veritatem; & Athenodorus in bibliotheca Pergamena è libris erasit, quæ male à Stoicis dicta eſſent. Abſit igitur ut, ob Zenonis & Chryſippi impias quasdam & ridiculas doctrinas, totam ſectam infectemur; ipſo Zenone nemo vixit continentior, aliaque is & ejus diſcipuli principia vivendi, alia diſſerendi habuerunt. Paradoxa eorum prima ſpecie miranda & incredibilia videntur: at ſi curatius ea inſpexeris, non niſi verborum inſolentia oculos mentemque offendunt. Cicero in oratione pro Muræna, ceu duriora & aſperiora ea perſtringit, quam quidem natura aut veritas patiatur: ſed tempori & inſtituto tum ſerviebat callidus orator, ut Catoni Stoico invidiam moveret, qui in petitione Conſulatus Murænæ vehementer adverſabatur; & bene eſt, quod ipſe alibi ^m fatetur, aliquid coronæ datum eſſe. Sed hæc, & quæ alia pro Paganino adferri poſſunt, Deo volente, fuſius in diſſertationibus noſtris ex hoc loco diſputabimus. Nunc ſufficit conſtare, id quod demonſtrandum ſuſcepimus, Stoicam Philoſophiam plurimum Romæ valuiſſe, eam Jurisconſultorum ſtudiis fuiſſe accomodatam, & plerorumque horum fragmenta Stoæ doctrinas redolere.

Quod igitur ſuper eſt, ad Vos me converto, omnium facultatum Profefſores Clariffimi, Collegæ atque Amici honorandi. Stipes ſim niſi læter, & maximo mihi honori ducam, in Ampliſſimum Ordinem veſtrum adſcitum iri; cujus ſingularia in Eccleſiam, in Rempublicam, inque bonas litteras merita Orbi erudito patent, mihi que jam dudum ſunt perfeſta. Valedixit Vobis pridie hujus diei Rei-

F 3

noldus

^m Lib. IV. de Finib. cap. 27. *Cum L. Murenam te accuſante defenderem, apud imperitos tum illa dicta ſunt: aliquid etiam coronæ datum.*

noldus vester, Vir ingenii & eruditionis gloria clarissimus, Vir omnibus carus, mihi vero propter communem patriam, & communia studiorum sacra ab antiquo conjunctissimus. Quod si eundem, quo ille gavissus est, amorem à Vobis impetrare potero, nil erit quod amplius optem. Eadem certe modestia, facilitate & continentia, si non passibus æquis, quacunq; tamen ratione, Vos demereri conabor; nec sciens committam, ut benevolentia vestra Vos unquam poenitere queat. Tecum præcipue Juris Consultissime Summermanne, quem mihi arctiore necessitudinis vinculo jungit ejusdem muneris ac laboris societas, Tecum, ita vivam, ita valeam, pacem & concordiam religiose colere, fixum immotumque animo sedet. Sint procul à nobis arma infesta & tela minantia telis. Mihi prius hæc excindatur lingua, quam ut rixis aut inani velitatione otia Tua, Vestra, aut cujuscunq; alterius non laceffitus turbem, quæ sanctissimis Musis Themidique sunt dedicata. Juliani Imperatoris aureum illud præceptum: *Magistros studiorum Doctoresque excellere oportet, moribus primum, deinde facundia*, semper apud me valebit. Vos idem si observare pergetis, novis auctibus quotidie florescet hæc bonarum artium officina: templum hoc concordia, pietatis & sapientia sedes erit, in quo virtutis vestrae monumentum stabit ære perennius, quod nec imber edax, nec Aquilo impotens, nec fuga temporum destruere possit.

Nunc tandem & Vos compello, Nobilissimi atque Ornatissimi Domini Studiosi, o cara mihi pectora! præsertim qui sacris nostris estis initiati. Vestrum causa Clementissimus Rex hunc publici Doctoris locum me occupare jussit: Vobis etiam ab hoc tempore mea curæ, mei labores, vigilia mea sunt consecrata. Audivistis, quam arcto conubio Philosophia moralis & jurisprudentia sint conjuncta & cavete

n In l. 7. C. de Profess. & Med.

cavete igitur ne, quod stolidissimi olim Trimalcionis tumulo incryptum refert Petronius, idem & titulis vestris inscribi possit: *Nec unquam Philosophum audivis*. Paulo rectius Trioptolemus apud Ennium suadebat: *Philosophandum esse paucis*. Vos autem veterem illam & regiam in studiis vestris insistite viam, quam Tuberones, Rutilii, Scævola, Sulpitii, ceterique Heroës, nati melioribus annis, tenuerunt. Hi quippe ad civilem sapientiam non accedebant, nisi largo philosophiæ flumine essent inundati. Hæc illis Amalthææ cornu erat, ex quo, quicquid libebat, in usum suum depromere licebat. Hæc etiam est germana Jurisprudentiæ soror, lex vitæ, quæ nunc adolescentiam vestram alit, olim senectutem oblectat, secundas res ornat, adversis per fugium ac solatium præbet. Sine hac quid, quæso, omnis hæc vita vestra? Nonne mors & spurcum cadaver? Finis instat fabulæ, quam agitis; & aliquando scenæ hujus vela erunt complicanda. Stoicos igitur Vobis imitandos proponite, viros graves, viros sanctos, boni & æqui custodes; cum his studiorum vestrorum certum finem concipite, miserisque viatica canis. Ab his

*Discite mortales, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut meta quam mollis flexus & unde,
Quis modus argenteo; quid fas optare, quid asper
Utile nummus habet: Patria carisque propinquis
Quantum elargiri deceat: quem se Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.*

Hæc si bene imbiberitis ad sacra nostra accedite. Leve Vobis erit, quod à plerisque, tanquam ingens saxum, volvitur, Juris corpus, & cum Scævola affirmabitis, nullius artis, quam Jurisprudentiæ, scientiam videri faciliorem.

Cortam

o Perſius Sat. III.

Cottam accepimus, eodem die, quo togam virilem sum-
 sit, Carbonem postulasse : Plinius ipse refert, se adole-
 scentulum caussam Julii Pastoris egisse : Celsus quoque a-
 dulescens de Jure scripsit, & Nerva filius anno ætatis se-
 ptimo decimo publice de Jure responsitavit. Vos etiam si
 horum exemplo doctrinam de moribus, Dialecticam,
 Grammaticam, Historiam & Antiquitates præmittetis, fa-
 cile & mature cognoscetis ea, quæ alii toto vitæ suæ tem-
 pore vix credendis laboribus raro aut nunquam assequun-
 tur. Me non morosum patrum, sed ducem habebitis,
 comitem & familiarem. Limpidos Vobis propinabo juris
 Romani, juris profecto sancti & æqui fontes; in ipsa The-
 midis penetralia Vos deducam; nec leges tantum, sed &
 earum usum, vim & potestatem Vos tenere docebo. Sic
 itaque, carissimi Commilitones, me totum, Vestris com-
 modis unice intentum, nunc accipite; & vosmetipsos tam
 diligentes ostendite, ut necessariis aliquando de rebus in-
 structi, Reip. Rectores, Regum ac Principum Consiliarii,
 Judices, Doctores, caussarum Patroni evadere, & glo-
 riosæ vocis confisi munimine in publicis privatisque re-
 bus lapsa erigere, fatigata reparare, laborantium
 spem, vitam & posteros tueri queatis. Virtus,
 credite mihi, repulsæ nescia sordidæ
 intaminatis fulget honoribus!

D I X I.